

2012

ΤΑ ΠΟΥΛΙΑ ΤΩΝ ΥΓΡΟΤΟΠΩΝ ΤΗΣ ΑΤΤΙΚΗΣ
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΠΑΡΑΚΟΛΟΥΘΗΣΗΣ ΟΡΝΙΘΟΠΑΝΙΔΑΣ
ΣΤΟΥΣ ΥΓΡΟΤΟΠΟΥΣ ΤΗΣ ΑΤΤΙΚΗΣ

Συντάκτες: **Μαργαρίτα Τζάλη, Νίκος Προμπονάς, Jakob Fric**
Ελληνική Ορνιθολογική Εταιρεία

Κιρκίρια *Anas crecca*, Λίμνη Κουμουνδούρου

© Λ. Σταύρακας

Προτεινόμενη βιβλιογραφική αναφορά:

Τζάλη Μ., Προμπονάς Ν., Fric J., 2013. Τα πουλιά των υγροτόπων της Αττικής, 2012. Πρόγραμμα Παρακολούθησης Οрниθοπανίδας στους Υγρότοπους της Αττικής. Ελληνική Οрниθολογική Εταιρεία, Αθήνα. σελ. 67.

Περιεχόμενα

1. Περίληψη	1
2. Εισαγωγή	2
3. Μεθοδολογία	3
4. Κατάλογος υγρότοπων Αττικής	3
5. Αποτελέσματα	5
5.1. Γενικά στοιχεία	6
5.2. Είδη Ορνιθοπανίδας στους υγρότοπους	8
5.2.1. Αρπακτικά	8
5.2.2. Καλοβατικά	9
5.2.3. Υδροβία	11
5.2.4. Παρυδάτια	13
5.2.5. Γλαρόμορφα	15
5.2.6. Στρουθιόμορφα και άλλα	17
5.3. Είδη που χρήζουν προστασίας	19
5.4. Τρία χρόνια λειτουργίας υλοποίησης του προγράμματος	22
5.5. Περιστασιακές παρατηρήσεις	22
5.6. Αναλυτικά αποτελέσματα	24
5.6.1. Εκβολές ποταμών Πικροδάφνης, Ιλισού και Κηφισού	24
5.6.2. Έλος Σχινιά	28
5.6.3. Έλος Λούτσας	31
5.6.4. Έλος Βραυρώνας	34
5.6.5. Ρέμα Ραφήνας	37
5.6.6. Λιμνοθάλασσα Σκάλας Ωρωπού / Εκβολή Ασωπού	40
5.6.7. Υγρότοπος Βουρκάρι Μεγάρων, Υγρότοπος Πάχης	44
5.6.8. Λίμνη Κουμουندούρου	46
5.6.9. Έλος Λουτρός	49
5.6.10. Έλος Μπρέξιζας	51
6. Συμπεράσματα	53
7. Ευχαριστίες	54
8. Βιβλιογραφία	55

Φωτογραφίες εξώφυλλου: Σπ.Σκαρέας, Κοκκινოსκέλης, Ρέμα Ραφήνας, οπισθόφυλλου: Μ. Κωτσάκης, Ποταμογλάρονο, Εκβολή Κηφισού / Ιλισού

1. Περίληψη

Το πρόγραμμα καταγραφής των πουλιών των υγρότοπων της Αττικής είναι μια προσπάθεια συστηματικής καταγραφής της ορνιθοπανίδας και συλλογής πληθυσμιακών στοιχείων για τα πουλιά των υγρότοπων της Αττικής. Μέσα από το πρόγραμμα στόχος είναι να καλυφθούν οι κυριότεροι υγρότοποι της Αττικής, ενώ το 2012 οι υγρότοποι που καλύφθηκαν ήταν 11. Το πρόγραμμα ξεκίνησε τον Νοέμβριο του 2008 και συνεχίζεται μέχρι σήμερα.

1

Κάθε χρόνο πραγματοποιούνται στον κάθε υγρότοπο 6 επισκέψεις. Στο σύνολο των καταγραφών που πραγματοποιήθηκαν το 2012 καταγράφηκαν πάνω από 28.000 άτομα από 157 είδη πουλιών. Από τα είδη που παρατηρήθηκαν 38 περιλαμβάνονται στο Παράρτημα Ι της Οδηγίας για τα Πουλιά, ενώ 21 είδη έχουν χαρακτηριστεί στο Κόκκινο Βιβλίο των Απειλούμενων Ζώων της Ελλάδας (2009) ως Σχεδόν Απειλούμενα, Τρωτά ή Κινδυνεύοντα.

Οι υγρότοποι της Αττικής χρησιμοποιούνται από τα πουλιά ως καταφύγιο όλο το χρόνο και στις διάφορες φάσεις του ετήσιου κύκλου τους. Το χειμώνα πουλιά από βορειότερες περιοχές ξεχειμωνιάζουν στους μεγαλύτερους κυρίως υγρότοπους, το καλοκαίρι τα πουλιά που παραμένουν όλο τον χρόνο σε αυτούς και όσα μεταναστευτικά ολοκληρώσουν το ταξίδι τους από την Αφρική στους υγρότοπους της Αττικής αναπαράγονται, ενώ κατά τη διάρκεια της μεταναστευτικής περιόδου άνοιξη και φθινόπωρο τα μεταναστευτικά πουλιά τους χρησιμοποιούν ως χώρους ξεκούρασης και ανεφοδιασμού. Ακόμα και οι μικρότεροι υγρότοποι παίζουν καθοριστικό ρόλο στην παροχή καταφυγίου για πουλιά και ιδίως κατά τη μετανάστευση. Οι λιμνοθάλασσες της Αττικής φιλοξενούν τους μεγαλύτερους αριθμούς παρυδάτινων και καλοβατικών, ενώ η λίμνη Κουμουνδούρου φιλοξενεί τους μεγαλύτερους αριθμούς υδροβίων.

Από τις πλέον ενδιαφέρουσες παρατηρήσεις για το 2012 ήταν η καταγραφή του μεγαλύτερου αριθμού Βαλτόπαπιων στο έλος Σχινιά από την αρχή του προγράμματος, με 95 άτομα τον Μάρτιο. Μια από τις σπάνιες καταγραφές στην Αττική είναι η παρατήρηση Θαλασσολιμόζας στη λιμνοθάλασσα της Σκάλας Ωρωπού, ενώ η Λαγγόνα, ένα είδος που σπάνια απαντάται στην Αττική, παρέμεινε στην περιοχή καθόλη τη διάρκεια του χειμώνα.

Οι προγραμματισμένες συστηματικές επισκέψεις επιτρέπουν τη στατιστική επεξεργασία και παρουσίαση των στοιχείων και σύγκρισή τους σε βάθος χρόνου, ενώ οι περιστασιακές επισκέψεις παρουσιάζουν την ακόμα μεγαλύτερη ποικιλία ειδών πουλιών, που απαντώνται στους υγρότοπους.

Στο πρόγραμμα χρησιμοποιούνται με επιτυχία ηλεκτρονικά πρωτόκολλα, που σε συνδυασμό με τη δημιουργία βάσης δεδομένων, αποτελούν ένα χρηστικό εργαλείο με δυνατότητες άμεσης ανάλυσης και επεξεργασίας των δεδομένων που συλλέγονται.

Η εθελοντική συμμετοχή παρατηρητών πουλιών (ορνιθοπαρατηρητών), οι οποίοι αφιέρωσαν χρόνο και κόπο για τη συμμετοχή στο πρόγραμμα, αποδεικνύει για άλλη μια φορά ότι ο καθένας μπορεί να βοηθήσει ουσιαστικά στη συλλογή πολύτιμων επιστημονικών στοιχείων και να συμβάλει στην καλύτερη κατανόηση και προστασία της φύσης.

2. Εισαγωγή

2

Οι υγρότοποι της Αττικής είναι από τους πλέον σημαντικούς βιότοπους για τα πουλιά της περιοχής και όχι μόνο, καθώς χρησιμοποιούνται είτε ως τόποι αναπαραγωγής, είτε ως τόποι διαχείμασης ή απλά ως στάσεις ανεφοδιασμού κατά τη διάρκεια της μετανάστευσης. Η σημασία τους αντικατοπτρίζεται και στην ποικιλία των πουλιών καθώς και άλλων ειδών πανίδας και χλωρίδας που απαντώνται σε αυτούς. Η παρουσία και η αφθονία των πουλιών σχετίζεται με την κατάσταση των υγρότοπων που αντιμετωπίζουν συνεχείς απειλές και πιέσεις, κύρια λόγω της αστικοποίησης της περιβάλλουσας περιοχής τους και τις υπόλοιπες ανθρώπινες δραστηριότητες.

Ο κύριος στόχος του προγράμματος είναι η συστηματική καταγραφή των πουλιών και η συλλογή πληθυσμιακών στοιχείων για τα πουλιά στους υγρότοπους της Αττικής και απευθύνεται κυρίως στους παρατηρητές που ήδη επισκέπτονται τους υγρότοπους αυτούς για παρατήρηση πουλιών ή άλλες μορφές αναψυχής. Η Ελληνική Ορνιθολογική Εταιρεία και τα μέλη της παρακολουθούν εδώ και χρόνια τους υγρότοπους της Αττικής και τα πουλιά που απαντώνται σε αυτούς, αλλά όχι συστηματικά και συντονισμένα όπως στο πρόγραμμα αυτό.

Το πρόγραμμα στοχεύει στη βελτίωση των γνώσεών μας σχετικά με την παρουσία και τους πληθυσμούς των πουλιών στους υγρότοπους της Αττικής σε βάθος χρόνου, έτσι ώστε να μπορούν να προσδιοριστούν η κατάσταση και οι τάσεις των πληθυσμών των ειδών. Τα στοιχεία αυτά, μαζί με τα στοιχεία που συλλέγονται από τους Υπεύθυνους Παρακολούθησης Σημαντικών Περιοχών για τα Πουλιά και από τις δακτυλιώσεις που πραγματοποιούνται από το Ελληνικό Κέντρο Δακτυλίωσης Πουλιών σε συνεργασία με την Ελληνική Ορνιθολογική Εταιρεία, θα δημιουργήσουν προσθετικά μια συνολική εικόνα για τα πουλιά και τα ενδιαφέροντά τους στους αττικούς υγρότοπους.

Οι παρατηρητές που συμμετέχουν στο πρόγραμμα χωρίστηκαν σε ομάδες παρακολούθησης. Η κάθε ομάδα ανέλαβε καταγραφές τουλάχιστον σε έναν υγρότοπο και σε αυτήν συμμετέχει τουλάχιστον ένας έμπειρος ορνιθολόγος που γνωρίζει καλά τις περιοχές καταγραφής.

Πέρα από την συλλογή πολύτιμων δεδομένων για τους υγρότοπους, το πρόγραμμα αυτό στοχεύει στην προώθηση καινούργιων πρωτοκόλλων καταγραφής υγροτοπικών ειδών σε ηλεκτρονική μορφή, τα οποία βελτιώνουν και διευκολύνουν σημαντικά τη διαδικασία καταχώρησης και ανάλυσης δεδομένων. Από την άλλη, τα πρωτόκολλα αυτά έχουν σχεδιαστεί έτσι ώστε η συμπλήρωσή τους να απαιτεί τη λιγότερη δυνατή προσπάθεια από τους παρατηρητές.

Το πρόγραμμα ξεκίνησε το Νοέμβριο του 2008 και η παρούσα αναφορά περιλαμβάνει την επεξεργασία των δεδομένων όπως αυτά προέκυψαν από τον τέταρτο χρόνο παρακολούθησης (Ιανουάριος 2012 – Νοέμβριος 2012).

3. Μεθοδολογία

3

Η παρούσα μεθοδολογία βασίζεται στη μέθοδο “**Look-see**” (Bibby & Burgess 1992) καθώς και στις μεθοδολογίες υφιστάμενων προγραμμάτων όπως είναι οι “Μεσοχειμωνιάτικες Καταμετρήσεις Υδροβίων Πουλιών” ή το “The Wetland Bird Survey” του British Trust for Ornithology (BTO).

Εν συντομία, οι παρατηρητές καταγράφουν όλα τα είδη πουλιών από προεπιλεγμένα σημεία σε όλους τους τύπους ενδιαιτημάτων του υγρότοπου.

Εκτιμάται ότι η μέθοδος “Look-see” είναι η πλέον κατάλληλη μέθοδος για την ταχεία ορνιθολογική αξιολόγηση περιοχών, αφού επιτρέπει τη γρήγορη ορνιθολογική αναγνώρισή τους αξιοποιώντας στο μέγιστο βαθμό την υφιστάμενη γνώση για κάθε περιοχή. Η μέθοδος αφορά ορνιθολογικές καταγραφές από επιλεγμένες θέσεις-διαδρομές με βάση την προηγούμενη γνώση της.

Ο παρατηρητής επιλέγει εκ των προτέρων τις πλέον κατάλληλες θέσεις ή διαδρομές (π.χ. γνωστές θέσεις φωλιάσματος, κατάλληλο ενδιαίτημα από χάρτη βλάστησης), κατά την κρίση του αλλά και με βάση τη βιβλιογραφική πληροφορία (π.χ. Cramp & Simmons 1977 και Snow & Perrins 1998, που είναι διαθέσιμα στη βιβλιοθήκη της Ελληνικής Ορνιθολογικής Εταιρείας) για τη χρήση των ενδιαιτημάτων από τα αναμενόμενα είδη. Συγκεκριμένα, η μέθοδος αυτή εφαρμόζεται κυρίως σε θέσεις ή διαδρομές οι οποίες:

- επιβεβαιώνονται από παλαιότερες έρευνες ή παρατηρήσεις και
- κρίνονται ως οι πλέον κατάλληλες για τα αναμενόμενα είδη με βάση το χάρτη βλάστησης ή ενδιαιτημάτων.

Ωστόσο, εξετάζονται και οι λιγότερο κατάλληλες για τα αναμενόμενα είδη θέσεις, όπως και θέσεις στις οποίες υπάρχει μικρή πιθανότητα παρουσίας των αναμενόμενων ειδών. Με την πάροδο του χρόνου και την εξοικείωση με την περιοχή αυξάνεται και η αποτελεσματικότητα των καταγραφών. Για το λόγο αυτό, και ειδικότερα στην περίπτωση που οι παρατηρήσεις αφορούν είδη με αραιούς πληθυσμούς, όπως τα αρπακτικά πουλιά, συνιστάται οι παρατηρήσεις να πραγματοποιηθούν για τουλάχιστον δύο αναπαραγωγικές περιόδους.

Το συστηματικό σφάλμα που προκύπτει από τις διαφορετικές συνήθειες, τη φαινολογία ή την ανιχνευσιμότητα συγκεκριμένων ειδών έχει ήδη συμπεριληφθεί στη μέθοδο και υπάρχουν σχετικοί συντελεστές διόρθωσης.

4. Κατάλογος υγρότοπων Αττικής

Στο πρόγραμμα εντάσσονται οι σημαντικότεροι υγρότοποι της Αττικής:

A/A	Υγρότοπος
1	Εκβολές Κηφισού και Ιλισσού
2	Εκβολή Πικροδάφνης
3	Αλυκές Αναβύσσου
4	Έλος Σχινιά
5	Έλος Λούτσας
6	Έλος Βραυρώνας
7	Ρέμα Ραφήνας
8	Λιμνοθάλασσα Σκάλας Ωρωπού, Εκβολή Ασωπού
9	Έλος Βουρκάρι Μεγάρων, Υγρότοπος Πάχης
10	Λίμνη Κουμουνδούρου
11	Λιμνοθάλασσα Ψάθας
12	Λίμνη Μαραθώνα
13	Έλος Λουτρός
14	Υγρότοπος Μπρέξιζας

4

5. Αποτελέσματα

Καθόλη τη διάρκεια του προγράμματος έχουν πραγματοποιηθεί στο σύνολο 26 επισκέψεις στους υγροτόπους της Αττικής, όπως παρουσιάζεται στον Πίνακα.

5

	2008/11 - 2008/12	2009/01	2009/03	2009/05	2009/07	2009/09	2009/11	2010/01	2010/03	2010/05	2010/06	2010/07	2010/09	2010/11	2011/01	2011/03	2011/05	2011/07	2011/09	2011/11	2012/01	2012/03	2012/05	2012/07	2012/09	2012/11	
Εκβολές Κηφισού / Ιλισού																											
Εκβολές Πικροδάφνης																											
Εκβολές Ραφίνας																											
Έλος Βραυρώνας																											
Έλος Λούτσας																											
Έλος Σχινιά																											
Βουρκάρι																											
Κουμουνδούρα																											
Λιμνοθάλασσα Στάλας/Οριωπού																											
Λουτρός																											
Υγρότοπος Μπρέζιζας																											

Το 2012 καλύφθηκε το μεγαλύτερο μέρος των υγροτόπων, ενώ δεν πραγματοποιήθηκαν καταγραφές στους υγροτόπους της αλυκής Αναβύσσου, της λιμνοθάλασσας Ψάθας και της λίμνης του Μαραθώνα.

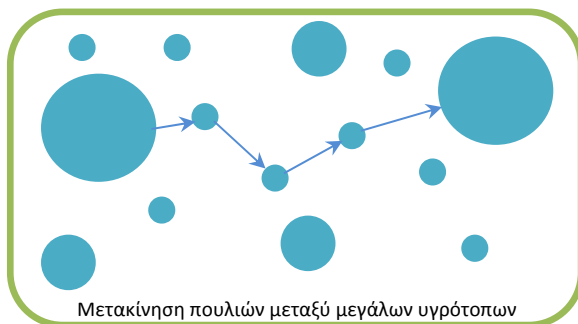

Υγρότοπος Λούτσας © Κ. Γαγάνης

5.1. Γενικά στοιχεία

Οι υγρότοποι της Αττικής είναι ένα σύστημα μικρών κυρίως υγρότοπων. Επιτελούν σημαντικές λειτουργίες τόσο μεμονωμένα, όσο και ως σύνολο. Παρόλο που κάποιοι από αυτούς είναι πολύ μικροί και με την πρώτη ματιά δε φαίνεται να επιτελούν σημαντικές λειτουργίες όταν μελετώνται μεμονωμένα, μπορεί να αποτελούν μια πολύ σημαντική συνιστώσα ενός ευρύτερου φυσικού συστήματος.

6

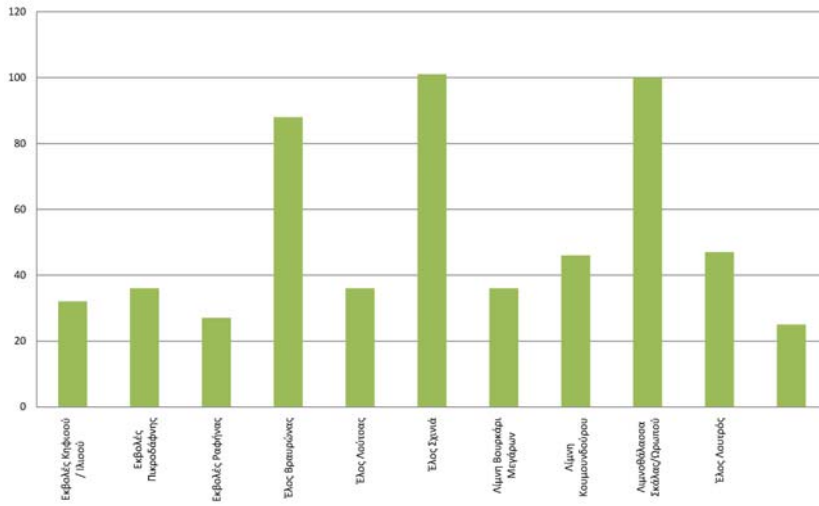
Μία από τις σημαντικότερες λειτουργίες των συστημάτων αυτών, πέρα από το ότι συντηρούν πληθυσμούς πουλιών, οι οποίοι θα μπορούσαν να μειωθούν σημαντικά ή να εκλείψουν από την περιοχή με την καταστροφή των υγρότοπων αυτών, είναι ότι συμβάλλουν στη μετανάστευση και διασπορά των υδρόβιων και υγροτοπικών ειδών. Όπως φαίνεται και στο σχήμα, τα πουλιά κατά τη μετακίνησή τους από και προς τους μεγάλους υγρότοπους χρησιμοποιούν τους ενδιάμεσους μικρούς και μεσαίους υγρότοπους ως σταθμούς ξεκούρασης και τροφοληψίας. Η λειτουργία αυτή δεν αναφέρεται μόνο στα μεταναστευτικά πουλιά, που κάνουν πολύ μεγάλες διακρατικές διαδρομές, αλλά και σε είδη τα οποία μετακινούνται τοπικά μέσα στην Ελλάδα ή ακόμα και την Αττική.

Καταγραφές του 2012

Στο σύνολο των καταγραφών που πραγματοποιήθηκαν το 2012 καταγράφηκαν πάνω από 28.000 άτομα από 157 είδη, ενώ την περίοδο 2008-2012 έχουν καταγραφεί 194 είδη. Το 2012 προστέθηκαν 9 νέα είδη στη λίστα των ειδών που έχουν παρατηρηθεί στα πλαίσια του προγράμματος. Σε όλους τους υγρότοπους παρατηρήθηκαν τουλάχιστον 25 είδη πουλιών, με τον μέγιστο αριθμό να παρατηρείται στη λιμνοθάλασσα της Σκάλας Ωρωπού (100 είδη) και το έλος Σχινιά (101 είδη), στοιχείο που πιθανότατα σχετίζεται με το μέγεθος των υγρότοπων αυτών, αλλά και με την πραγματοποίηση όλων των επισκέψεων από τους εθελοντές που τους παρακολουθούν.

7

Αριθμός ειδών ανά υγρότοπο

Υγρότοπος Βουρκάρι Μεγάρων © Στ. Τσαρτακλέας

5.2. Είδη Ορνιθοπανίδας στους υγρότοπους

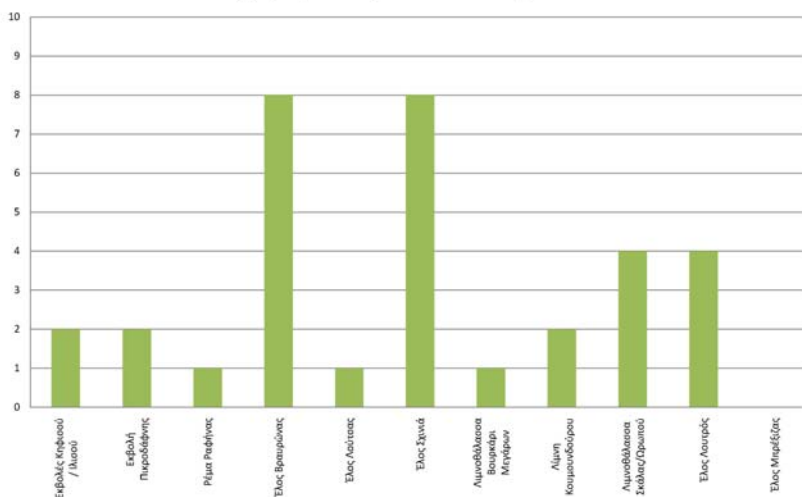
Τα πουλιά που παρατηρήθηκαν στους υγρότοπους, έχουν χωριστεί στις βασικές κατηγορίες ειδών των υγρότοπων: τα παρυδάτια, τα υδρόβια, τα καλοβατικά, τα αρπακτικά, τα γλαρόμορφα, τα στρουθιόμορφα και άλλα. Για όλες αυτές τις κατηγορίες παρουσιάζονται αναλυτικά αποτελέσματα στην ενότητα αυτή.

5.2.1. Αρπακτικά

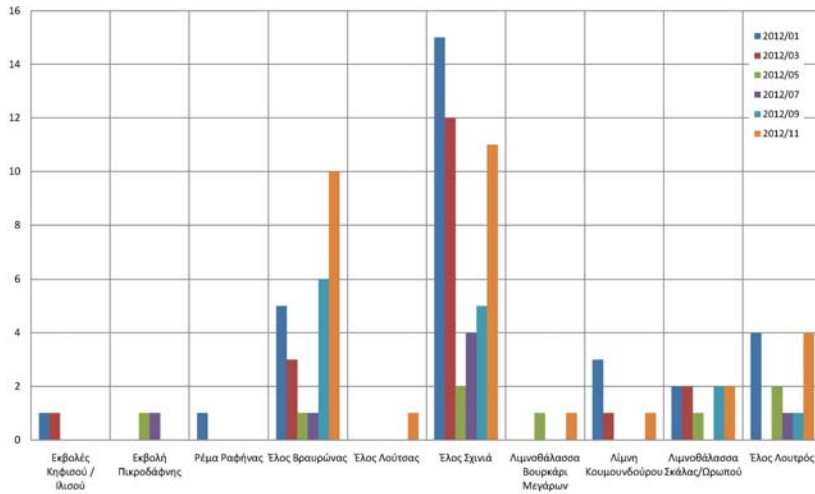
Τα αρπακτικά, τα οποία παρατηρήθηκαν κατά τη διάρκεια του 2012 είναι κυρίως είδη μόνιμοι κάτοικοι των υγρότοπων, όπως είναι το Βραχοκίρκιζεο (*Falco tinnunculus*) και η Γερακίνα (*Buteo buteo*).

Ο μεγαλύτερος αριθμός ειδών αρπακτικών παρατηρήθηκε στο έλος Σχινιά (8 είδη) και τον υγρότοπο της Βραυρώνας (8 είδη), ενώ κατά τη διάρκεια του έτους ο μεγαλύτερος αριθμός ατόμων παρατηρήθηκε τον Ιανουάριο και τον Μάρτιο στον πρώτο. Στον Σχινιά καταγράφηκε για άλλη μια χρονιά κατά τη διάρκεια του χειμώνα ο Στικταετός (*Aquila clanga*), ένας σταθερός, όπως προκύπτει, χειμερινός επισκέπτης του υγροτόπου τα τελευταία χρόνια. Άλλα ενδιαφέροντα είδη που παρατηρήθηκαν στους υγροτόπους είναι το Σαϊνι (*Accipiter brevipes*) στο έλος Σχινιά το Σεπτέμβριο, καθώς επίσης το Μαυροκίρκιζεο (*Falco vespertinus*) στον υγρότοπο της Σκάλας Ωρωπού, είδη τα οποία διέρχονται κατά τη μετανάστευση, αλλά και οι Χειμωνόκιρκοι (*Circus cyaneus*) το χειμώνα στο έλος Σχινιά, τον υγρότοπο της Βραυρώνας και τον υγρότοπο Λουτρό. Αν και δεν παρατηρήθηκε Αετογερακίνα (*Buteo rufinus*) στη λίμνη Κουμουνδούρου, όπως τις προηγούμενες χρονιές, το είδος παρατηρήθηκε στον υγρότοπο της Βραυρώνας.

Αριθμός ειδών αρπακτικών ανά υγρότοπο

Αριθμός Αρπακτικών

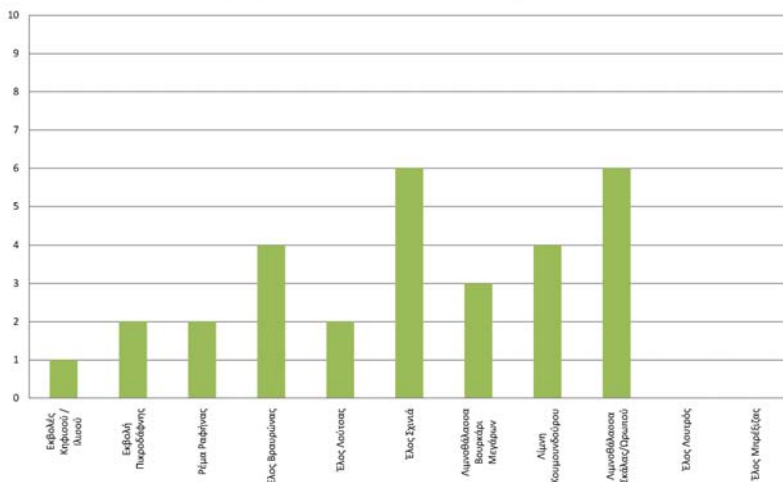
Μαυροκικρίνεζο, Υγρότοπος Λουτρός © Π.Πέτρου

5.2.2. Καλοβατικά

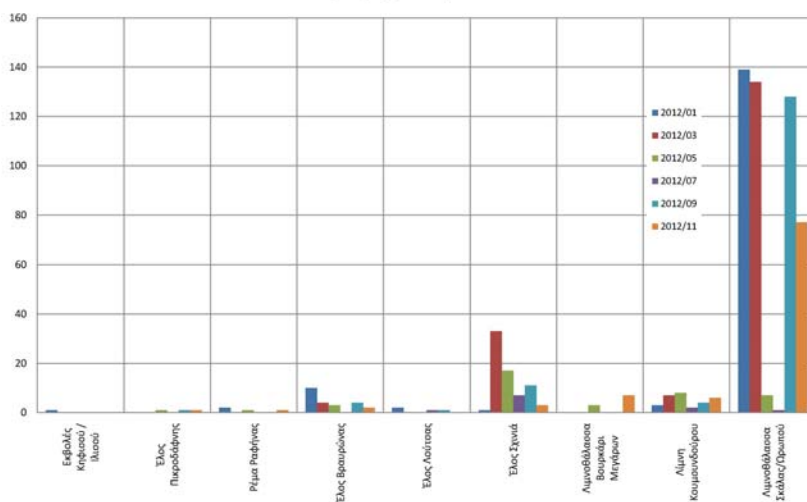
Τα είδη καλοβατικών, τα οποία παρατηρούνται στην Ελλάδα είναι τόσο μεταναστευτικά, όσο και μόνιμοι κάτοικοι της ελληνικής επικράτειας. Στην ευρύτερη περιοχή της Αττικής οι υγρότοποι χρησιμοποιούνται μόνο ως μεταναστευτικοί σταθμοί από τα είδη αυτά και ως περιοχές διαχείμασης.

Τα περισσότερα είδη καλοβατικών παρατηρήθηκαν στο έλος Σχιτιά και στον υγρότοπο Σκάλας Ωρωπού (6 είδη). Στο έλος Σχιτιά παρατηρήθηκε κατά τη μετανάστευση ένα σμήνος με 14 Χαλκόκοτες (*Plegadis falcinellus*), αλλά και 2 Πορφυροτσικινιάδες (*Ardea purpurea*).

Αριθμός ειδών καλοβατικών ανά υγρότοπο

Αριθμός Καλοβατικών

Άλλα είδη καλοβατικών που χρησιμοποιούν τους υγρότοπους κατά τη μετανάστευση είναι ο Κρυπτοτσικινιάς (*Ardeola ralloides*), ο Μικροτσικινιάς (*Ixobrychus minutus*) και ο Νυχτοκόρακας (*Nycticorax nycticorax*). Το είδος που παρατηρείται όλο το χρόνο και στους περισσότερους υγρότοπους, με αυξομειώσεις στον πληθυσμό του είναι ο Λευκοτσικινιάς (*Egretta garzetta*), με τα μέγιστα να παρατηρούνται κατά τη μεταναστευτική περίοδο.

Παράλληλα, ο Σταχτοτσικνιάς (*Ardea cinerea*) παρατηρείται τη χειμερινή περίοδο σε μεγάλους αριθμούς (119 άτομα τον Μάρτιο στη λιμνοθάλασσα Σκάλας Ωρωπού), μαζί με τον Αργυροτσικνιά (*Casmerodius albus*) και το Φοινικόπτερο (*Phoenicopterus ruber*) σε μικρότερους όμως αριθμούς, κύρια στις λιμνοθάλασσες της Αττικής. Στη λιμνοθάλασσα Σκάλας Ωρωπού το χειμώνα παρατηρήθηκαν 50 Αργυροτσικνιάδες. Οι λιμνοθάλασσες της Σκάλας Ωρωπού και Βουρκαρίου συγκεντρώνουν το μεγαλύτερο αριθμό καλοβατικών, λόγω της μορφολογίας τους και των ρηχών υφάλμυρων νερών που διαθέτουν.

11

Αυτό που θα πρέπει να τονιστεί είναι ότι κατά τη μετανάστευση η παρουσία ή η απουσία ειδών μπορεί να σχετίζεται άμεσα με τις καιρικές συνθήκες ή την «τύχη» του παρατηρητή να συμπέσει η επίσκεψή του με την παρατήρηση κάποιων ειδών – μιας και αυτά πολύ πιθανόν να παραμείνουν για μικρό μόνο χρονικό διάστημα στον υγρότοπο.

Αργυροτσικνιάς, Ρέμα Ραφήνας © Σπ.Σκαρέας

5.2.3. Υδρόβια

Τα υδρόβια είδη που παρατηρούνται στην Ελλάδα χρησιμοποιούν τους υγρότοπους της χώρας κύρια ως περιοχές διαχείμασης και αναπαραγωγής. Στην Αττική οι υγρότοποι χρησιμοποιούνται για διαχείμαση, ενώ μερικά είδη παραμένουν καθόλη τη διάρκεια του έτους, όπως για παράδειγμα η Νερόκοτα (*Gallinula chloropus*).

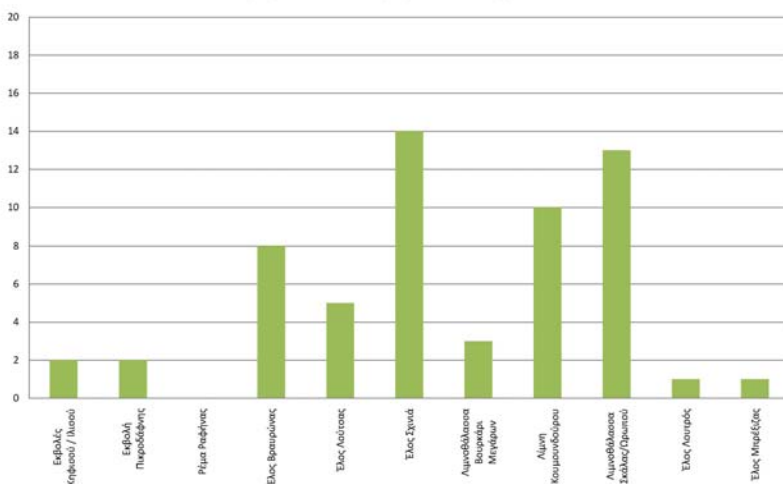
Το έλος Σχινιά (14 είδη), η λιμνοθάλασσα Σκάλας Ωρωπού (13 είδη) και η λίμνη Κουμουνδούρου (10 είδη) φιλοξένησαν τα περισσότερα είδη υδροβίων το 2012. Ενδιαφέρον παρουσιάζει το γεγονός ότι όλα τα είδη αφρόπαπιων που απαντώνται στην Ελλάδα παρατηρήθηκαν στους υγρότοπους, καθώς και 2 είδη βουτόπαπιων.

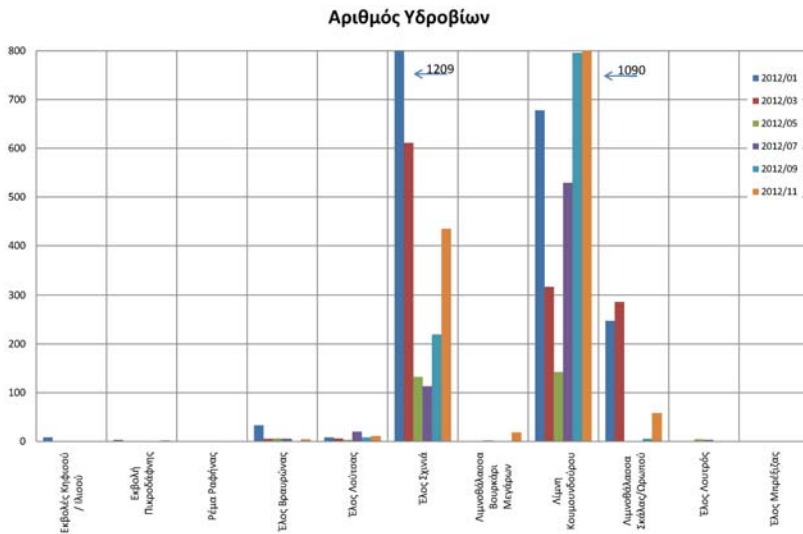
Στους περισσότερους υγρότοπους ο αριθμός των υδροβίων περιορίζεται σε περίπου 20 άτομα συνολικά, καθ' όλη τη διάρκεια του έτους, μιας και πρόκειται για ιδιαίτερα μικρούς υγρότοπους. Όπως φαίνεται, οι υγρότοποι φιλοξενούν τους μεγαλύτερους αριθμούς κατά τη διάρκεια της χειμερινής περιόδου (Νοέμβριο – Φεβρουάριο), ενώ ο αριθμός των ατόμων που παραμένουν την καλοκαιρινή περίοδο είναι μικρός, με ακόμα λιγότερα είδη και ζευγάρια να αναπαράγονται. Οι μεγάλοι αριθμοί υδροβίων που παρατηρήθηκαν στη λίμνη Κουμουνδούρου και στο έλος Σχινιά κατά τους χειμερινούς μήνες οφείλονται κατά βάση στο μεγάλο αριθμό Φαλαριδών που απαντώνται σε αυτούς (1050 και 1040 αντίστοιχα). Στην περίπτωση της λιμνοθάλασσας της Σκάλας Ωρωπού απουσιάζουν τα υδρόβια κατά την καλοκαιρινή περίοδο. Στην Αττική αναπαράγονται το Νανοβουτηχτάρι (*Tachybaptus ruficollis*), η Πρασινοκέφαλη Πάπια (*Anas platyrhynchos*), η Φαλαρίδα (*Fulica atra*), η Νερόκοτα και η Νεροκοτσέλα (*Rallus aquaticus*).

Η παρουσία και αναπαραγωγή της Βαλτόπαπιας (*Aythya nyroca*) είναι μια από τις πλέον σημαντικές παρατηρήσεις στους υγρότοπους της Αττικής, καθώς πρόκειται για ένα είδος που έχει χαρακτηριστεί σε παγκόσμιο επίπεδο ως Σχεδόν Απειλούμενο και ειδικότερα η αναπαραγωγή του είναι σημαντική ακόμα και σε επίπεδο ανατολικής Στερεάς Ελλάδας. Η Βαλτόπαπια αναπαράγεται τα τελευταία χρόνια στο έλος Σχινιά, ενώ το 2012 στον ίδιο υγρότοπο παρατηρήθηκε ο μεγαλύτερος αριθμός ατόμων από το 2009 μέχρι σήμερα, με 95 άτομα τον Μάρτιο.

Τα είδη, τα οποία δεν παρατηρούνται συχνά στους υγρότοπους της Αττικής και αποτελούν αξιοσημείωτες παρατηρήσεις για το 2012 είναι η Λαγγόνα (*Phalacrocorax pygmaeus*) στο έλος Σχινιά που παρέμεινε καθόλη τη διάρκεια του χειμώνα και ο Κύκνος (*Cygnus olor*) στη λιμνοθάλασσα Σκάλας Ωρωπού και τον υγρότοπο Βραυρώνας.

Αριθμός ειδών υδροβίων ανά υγρότοπο

5.2.4. Παρυδάτια

Τα περισσότερα είδη παρυδάτιων είναι μεταναστευτικά και παρατηρούνται στους υγρότοπους συνήθως κατά τη διάρκεια των μεταναστευτικών περιόδων. Ορισμένα είδη διαχειμάζουν στους υγρότοπους της Αττικής, ενώ ελάχιστα αναπαράγονται.

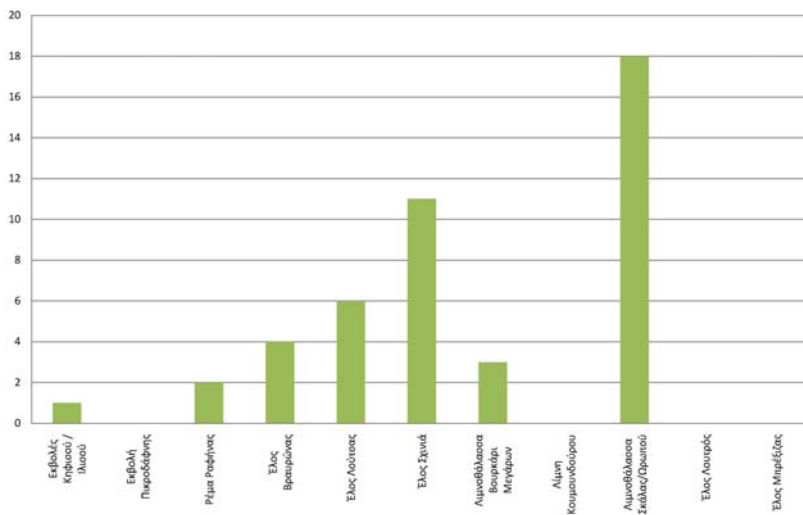
Ποταμοσφुरιχτής, Υγρότοπος Λούτσας © Γ.Αλεξανδρής

Τα περισσότερα είδη παρυδάτιων φιλοξενεί η λιμνοθάλασσα Σκάλας Ωρωπού (18 είδη), ενώ ακολουθεί το έλος Σχινιά (11 είδη). Χαρακτηριστική είναι η απουσία παρυδάτιων ειδών στη λίμνη Κουμουνδούρου, η οποία είναι μια λίμνη χωρίς ρηχές λασπώδεις εκτάσεις περιμετρικά, στις οποίες θα μπορούσαν να τραφούν τα παρυδάτια. Η λιμνοθάλασσα Σκάλας Ωρωπού παρουσιάζει σημαντική διαφοροποίηση σε σχέση με τους υπόλοιπους υγρότοπους, μιας και φιλοξενεί

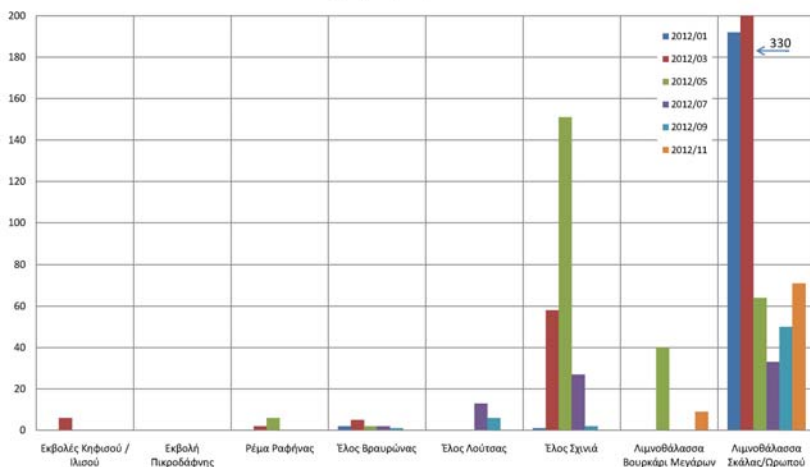

παρυδάτια σχεδόν καθ' όλη τη διάρκεια του έτους σε μεγάλους αριθμούς, με τους μεγαλύτερους αριθμούς να παρατηρούνται κατά τη χειμερινή περίοδο και την περίοδο της μετανάστευσης. Λίγα είδη όμως παραμένουν την καλοκαιρινή περίοδο και αναπαράγονται, όπως είναι για τη λιμνοθάλασσα Σκάλας Ωρωπού ο Θαλασσοσφυριχτής (*Charadrius alexandrinus*) και περιστασιακά ο Καλαμοκανάς (*Himantopus himantopus*).

Αριθμός ειδών παρυδάτιων ανά υγρότοπο

Αριθμός Παρυδάτιων

Η λιμνοθάλασσα Σκάλας Ωρωπού επιφύλλασε και για το 2012 εκπλήξεις σε ότι αφορά τα παρυδάτια, καθώς σε αυτήν καταγράφηκαν Θαλασσολιμνίζα (*Limosa larronica*) και Τουρλίδα (*Numenius arquata*) τον Ιανουάριο. Κατά τη μετανάστευση παρατηρήθηκε ιδιαίτερα μεγάλο κοπάδι Δρεπανοσκαλίδρων (*Calidris ferruginea*) στο έλος Σχινιά με 80 άτομα.

5.2.5. Γλαρόμορφα

Στην κατηγορία των γλαρόμορφων εντάσσονται οι γλάροι και τα γλαρόνια. Από τα είδη που απαντώνται στην Αττική μόνο ο Ασημόγλαρος (*Larus michahellis*) είναι μόνιμος κάτοικος. Τα περισσότερα είδη γλάρων έρχονται στην περιοχή για να διαχειμάσουν, ενώ με εξαίρεση ένα είδος γλαρονιού που απαντάται και το χειμώνα, το Χειμωνογλάρονο (*Sterna sadvicensis*), όλα τα άλλα είδη παρατηρούνται κατά τη μετανάστευση από την Αφρική προς την Ευρώπη και αντίστροφα ή περιστασιακά και το καλοκαίρι.

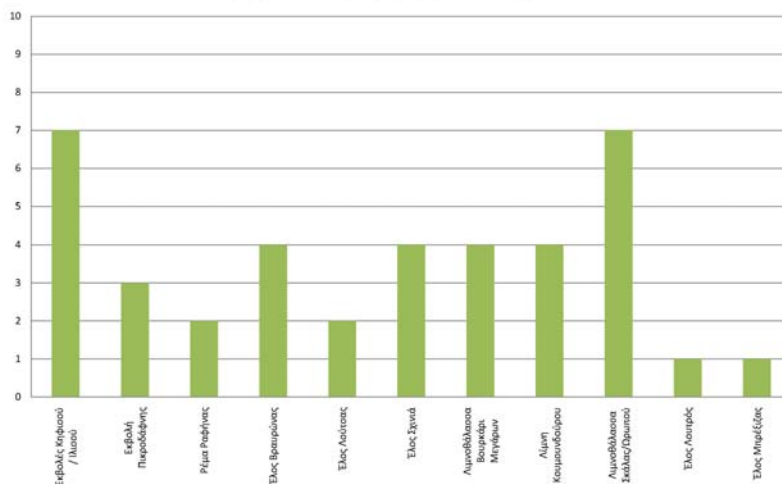
15

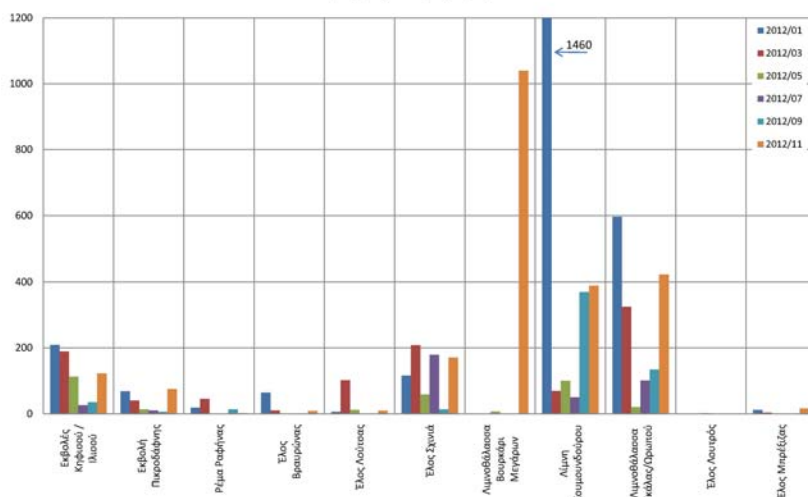
Χειμωνογλάρονο, Εκβολή Κηφισού © Μ.Κωτσάκης

Σε όλους σχεδόν τους υγρότοπους απαντήθηκαν Ασημόγλαροι και Καστανοκέφαλοι Γλάροι (*Larus ridibundus*). Οι υγρότοποι στους οποίους παρατηρήθηκαν τα περισσότερα είδη είναι η λιμνοθάλασσα Σκάλας Ωρωπού και οι εκβολές Κηφισού/Ιλισού (7 είδη).

Αριθμός ειδών γλαρόμορφων ανά υγρότοπο

Αριθμός Γλαρόμορφων

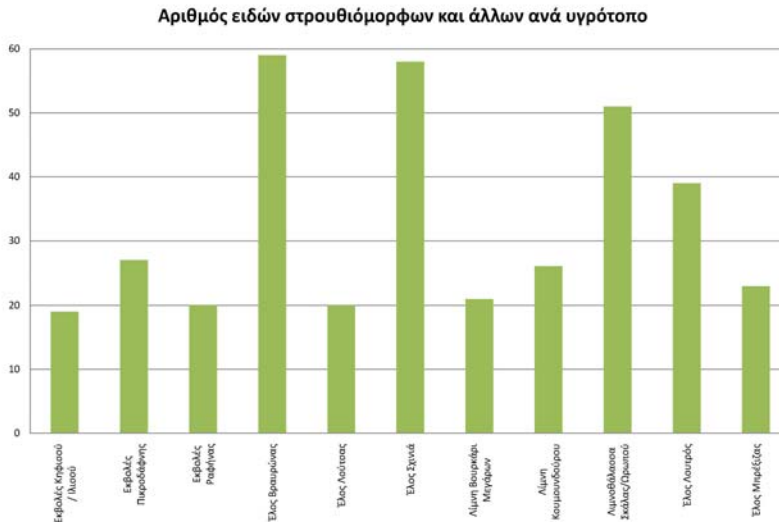

Οι μεγάλοι αριθμοί γλαρόμορφων τη χειμερινή περίοδο οφείλονται στην παρουσία Ασημόγλαρων, Καταστανοκέφαλων Γλάρων και στην περίπτωση των λιμνοθαλασσών Σκάλας Ωρωπού και Βουρκάρι Μαυροκέφαλων Γλάρων (*Larus melanocephalus*). Ο μεγάλος αριθμός Μαυροκέφαλων Γλάρων έχει ιδιαίτερη σημασία, μιας και το είδος έχει χαρακτηριστεί ως Κινδυνεύον στο Κόκκινο Βιβλίο των Απειλούμενων Ζώων της Ελλάδας. Το 2012 δεν παρατηρήθηκαν τόσο μεγάλοι αριθμοί, όσο τις προηγούμενες χρονιές, καθώς οι αριθμοί τους δεν ξεπέρασαν τα 200 άτομα, αλλά πρέπει να σημειωθεί ότι την περίοδο που συνήθως καταγράφονται οι μεγαλύτερες συγκεντρώσεις δεν πραγματοποιήθηκαν επισκέψεις στον υγρότοπο Βουρκάρι, που φιλοξενεί τους μεγαλύτερους πληθυσμούς του είδους.

Αξιοσημείωτες παρατηρήσεις είναι οι μεμονωμένες παρατηρήσεις Μελανόγλαρου (*Larus fuscus*) στις εκβολές Κηφισού/Ιλισού, Μουστακογλάρονου (*Chlidonias hybrida*) στο έλος Σχινιά. Επίσης, αξιοσημείωτες είναι οι παρατηρήσεις Λεπτόραμφου Γλάρου (*Larus genei*) στις λιμνοθάλασσες Βουρκαρίου και Σκάλας Ωρωπού και στις εκβολές Κηφισού/Ιλισού. Αξίζει να αναφερθεί επίσης η παρουσία του Νανογλάρονου (*Sterna albifrons*) στην περιοχή της λιμνοθάλασσας Σκάλας Ωρωπού κατά την καλοκαιρινή περίοδο, μιας και είναι γνωστό ότι αναπαράγεται περιστασιακά στην περιοχή.

5.2.6. Στρουθιόμορφα και άλλα

Στην κατηγορία αυτή έχουν ενταχθεί όσα είδη παρατηρήθηκαν και δεν εντάσσονται σε καμία από τις παραπάνω κατηγορίες εκτός από τα νυκτόβια και τα θαλασσοπούλια. Τα περισσότερα είδη παρατηρήθηκαν στον υγρότοπο Βραυρώνας (59 είδη) και ακολουθεί το έλος Σχινιά (58 είδη).

Στους υγρότοπους παρατηρούνται και είδη που δεν είναι χαρακτηριστικά μόνο των βιοτόπων αυτών και θεωρούνται κοινά. Ορισμένα από αυτά είναι μόνιμοι κάτοικοι σε περιφερειακές των υγροτόπων περιοχές, όπως η Καρδερίνα (*Carduelis carduelis*), ο Σπιτοσπουργίτης (*Passer domesticus*), η Καρακάξα (*Pica pica*) και ο Κατσουλιέρης (*Galerida cristata*), ενώ άλλα παρατηρούνται κατά τη μετανάστευση και αναπαράγονται στην ευρύτερη περιοχή όπως η Σταχτάρα (*Arus arus*) και ο Τσαλαπετεινός (*Uruba erops*) ή εμφανίζονται μόνο το χειμώνα, όπως είναι ο Κοκκινολαίμης (*Erithacus rubecula*).

Υπάρχουν όμως είδη που είναι άμεσα συνυφασμένα με το υγρό στοιχείο και απαντώνται κύρια σε υγρότοπους. Από αυτά, τα είδη που αναπαράχθηκαν σε κάποιους από τους υγρότοπους της Αττικής το 2012 παρουσιάζονται στον παρακάτω πίνακα.

Λατινική Ονομασία	Ελληνική Ονομασία
<i>Cisticola juncidis</i>	Κιστικόλη
<i>Remiz pendulinus</i>	Υφάντρα
<i>Acrocephalus arundinaceus</i>	Τσιχλοποταμίδα
<i>Acrocephalus scirpaceus</i>	Καλαμποποταμίδα
<i>Cettia cetti</i>	Ψευταηδόνι

Από τα είδη που σχετίζονται άμεσα με τους υγροτόπους οι πλέον ενδιαφέρουσες παρατηρήσεις είναι της Νανοπουλάδας (*Porzana pusilla*) και της Ψαθοποταμίδας (*Acrocephalus melanorogon*) στο ρέμα της Ραφήνας και τον υγρότοπο της Βραυρώνας αντίστοιχα, ενώ από τα είδη που δεν σχετίζονται άμεσα με αυτούς ενδιαφέρον παρουσιάζουν οι παρατηρήσεις Θαμνοψάλτη (*Prunella modularis*) και Κισσόκουκου (*Clamator glandarius*).

Η Μικρογαλιάντρα (*Calandrella brachydactyla*) έχει παρατηρηθεί να αναπαράγεται στο παρελθόν στη λιμνοθάλασσα Σκάλας Ωρωπού και στο έλος Λουτρός, αλλά το 2012 παρατηρήθηκε μόνο στον υγρότοπο της Βραυρώνας.

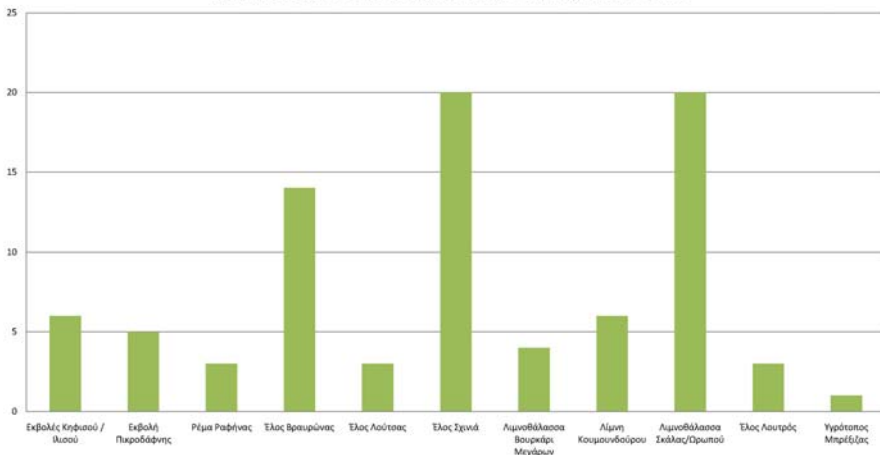

Θαμνοτσιροβάκος, Υγρότοπος Λουτρός © Π.Πέτρου

5.3. Είδη που χρήζουν προστασίας

Οι περιοχές φιλοξενούν αρκετά είδη τα οποία χρήζουν προστασίας. Από όλα τα είδη που παρατηρήθηκαν 38 περιλαμβάνονται στο Παράρτημα Ι της Οδηγίας για τα Πουλιά, ενώ τα είδη που περιλαμβάνονται στο Κόκκινο Βιβλίο και έχουν χαρακτηριστεί ως Σχεδόν Απειλούμενα, Τρωτά ή Κινδυνεύοντα είναι 21 (αναλυτικά στο Παράρτημα).

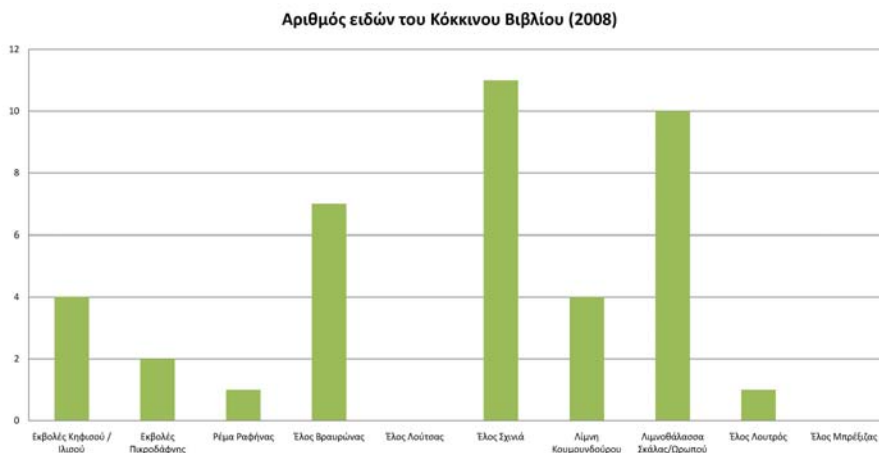
Αριθμός ειδών του Παραρτήματος Ι της Οδηγίας για τα Πουλιά

Το κόκκινο βιβλίο

Η Κόκκινη Λίστα των Απειλούμενων Ειδών της IUCN (International Union for the Conservation of Nature) παρέχει για περισσότερο από τέσσερις δεκαετίες το καθεστώς διατήρησης για όλα τα είδη φυτών και ζώων σε παγκόσμιο επίπεδο. Ο βασικός στόχος της δημιουργίας και συνεχούς ανανέωσης της Κόκκινης Λίστας είναι η ανάδειξη και προβολή των απειλούμενων ειδών και εν συνεχεία η προώθηση ανάλογων μέτρων διατήρησης. Παράλληλα, σε διάφορες χώρες εκδίδονται αντίστοιχα Κόκκινα Βιβλία, με αντικείμενο τα απειλούμενα είδη σε εθνικό επίπεδο.

Το 2009 επικαιροποιήθηκε το Κόκκινο βιβλίο των Απειλούμενων Ζώων της Ελλάδας που είχε συνταχθεί το 1992 από την Ελληνική Ζωολογική Εταιρεία σε συνεργασία με την Ελληνική Ορνιθολογική Εταιρεία και οι κατηγορίες στις οποίες κατηγοριοποιήθηκαν τα είδη είναι: Ανεπαρκώς Γνωστά (DD), Μειωμένου Ενδιαφέροντος (LC), Σχεδόν Απειλούμενα (NT), Τρωτά (VU), Κινδυνεύοντα (EN), Κρισίμως Κινδυνεύοντα (CR) και Εξαφανισθέντα (EX).

Το Παράρτημα Ι της Οδηγίας για τα Πουλιά (Οδηγία 79/409)

Η Οδηγία για τα Άγρια Πουλιά (79/409/ΕΟΚ) εκδόθηκε το 1979, και ήταν η πρώτη Οδηγία στην Ευρωπαϊκή Ένωση για το φυσικό περιβάλλον η οποία ρύθμιζε ζητήματα προστασίας ειδών και των σημαντικών περιοχών που τα φιλοξενούν. Η Οδηγία ανανεώθηκε και πλέον αναφέρεται ως: «**Οδηγία 2009/147/ΕΚ για την διατήρηση των αγρίων πτηνών**».

Το Παράρτημα Ι είναι ένας κατάλογος ειδών και υποειδών τα οποία στην Ευρωπαϊκή Ένωση, είτε απειλούνται με εξαφάνιση, είτε είναι ευάλωτα σε συγκεκριμένες αλλαγές των βιοτόπων τους, είτε είναι σπάνια λόγω μικρών πληθυσμών ή περιορισμένης τοπικής κατανομής, είτε είναι είδη που απαιτούν ιδιαίτερη προσοχή λόγω της ειδικής φύσης των βιοτόπων τους. Το Παράρτημα Ι τροποποιήθηκε το 1985 και τώρα περιλαμβάνεται έναν κατάλογο 144 ειδών και υποειδών.

Για τα είδη που αναφέρονται στο Παράρτημα Ι να λαμβάνονται ιδιαίτερα μέτρα προστασίας όσον αφορά στον βιότοπό τους, έτσι ώστε να διασφαλίζεται η επιβίωση και αναπαραγωγή στην περιοχή εξάπλωσής τους.

Αλκυόνη, Ρέμα Ραφήνας © Σπ.Σκαρέας

Κατάλογος Ειδών που χρήζουν προστασίας			
Λατινική Ονομασία	Ελληνική Ονομασία	Οδηγία για τα Πουλιά	Κόκκινο Βιβλίο
<i>Accipiter brevipes</i>	(Κοινό) Σαΐνι	I	
<i>Acrocephalus melanopogon</i>	Ψαθοποταμίδα	I	VU
<i>Alauda arvensis</i>	(Κοινή) Σταρήθρα		NT
<i>Alcedo atthis</i>	(Ευρωπαϊκή) Αλκούνη	I	DD
<i>Anas querquedula</i>	(Ευρωπαϊκή) Σαρσέλα		VU
<i>Anas strepera</i>	Καπακλής		VU
<i>Anthus campestris</i>	Ωχροκελάδα	I	
<i>Aquila clanga</i>	Στικταετός	I	EN
<i>Ardea purpurea</i>	Πορφυροτσικνιάς	I	EN
<i>Ardeola ralloides</i>	(Ξανθός) Κρυπτοτσικνιάς	I	VU
<i>Aythya nyroca</i>	(Ευρωπαϊκή) Βαλτόπαπια	I	VU
<i>Buteo rufinus</i>	Αετογερακίνα	I	VU
<i>Calandrella brachydactyla</i>	(Ευρωπαϊκή) Μικρογαλιάντρα	I	
<i>Casmerodius albus</i>	Αργυροτσικνιάς	I	VU
<i>Charadrius alexandrinus</i>	Θαλασσοσφυριχτής	I	
<i>Chlidonias hybrida</i>	Μουστακογλάρονο	I	EN
<i>Circaetus gallicus</i>	Φιδαιετός	I	NT
<i>Circus aeruginosus</i>	Καλαμόκιρκος	I	VU
<i>Circus cyaneus</i>	Χειμωνόκιρκος	I	
<i>Egretta garzetta</i>	(Κοινός) Λευκοτσικνιάς	I	
<i>Falco peregrinus</i>	Πετρίτης	I	
<i>Falco vespertinus</i>	(Ευρωπαϊκό) Μαυροκιρκίνεζο	I	DD
<i>Himantopus himantopus</i>	Καλαμοκανάς	I	
<i>Ixobrychus minutus</i>	(Ευρωπαϊκός) Μικροτσικνιάς	I	
<i>Lanius collurio</i>	Αετομάχος	I	
<i>Larus genei</i>	Λεπτόραμφος Γλάρος	I	VU
<i>Larus melanocephalus</i>	Μαυροκέφαλος Γλάρος	I	EN
<i>Limosa lapponica</i>	Θαλασσολιμόζα	I	
<i>Lullula arborea</i>	Δεντροσταρήθρα	I	
<i>Nycticorax nycticorax</i>	(Κοινός) Νυχτοκόρακας	I	NT
<i>Phalacrocorax aristotelis</i>	(Ευρωπαϊκός) Θαλασσοκόρακας	I	NT
<i>Phalacrocorax pygmeus</i>	Λαγγόνα	I	
<i>Philomachus pugnax</i>	Μαχητής	I	
<i>Phoenicopter roseus</i>	(Ευρωπαϊκό) Φοινικόπτερο	I	
<i>Plegadis falcinellus</i>	(Ευρασιατική) Χαλκόκοτα	I	CR
<i>Pluvialis apricaria</i>	Ευρωπαϊκό Βροχοπούλι	I	
<i>Porzana pusilla</i>	Νανοπουλάδα	I	
<i>Sterna albifrons</i>	(Ευρωπαϊκό) Νανογλάρονο	I	NT
<i>Sterna hirundo</i>	Ποταμογλάρονο	I	
<i>Sterna sandvicensis</i>	Χειμωνογλάρονο	I	VU

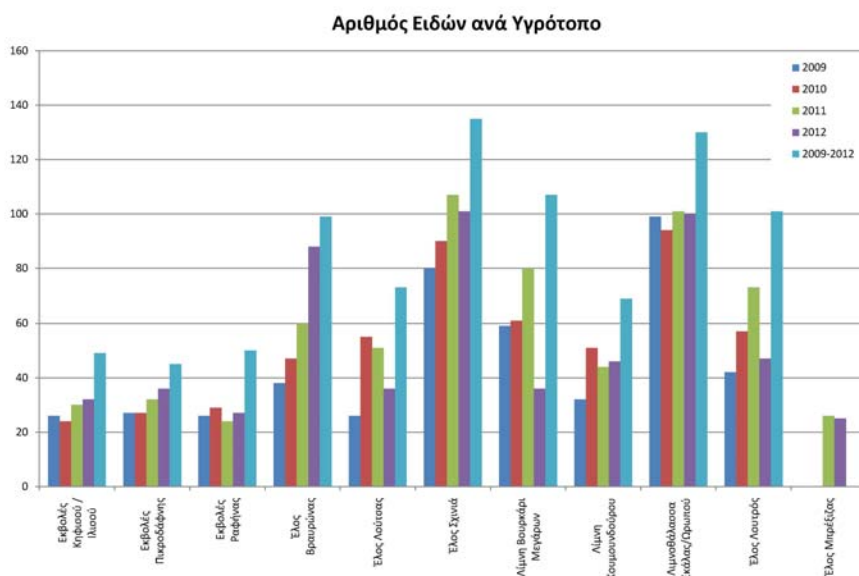

<i>Tadorna tadorna</i>	Βαρβάρα	VU
<i>Tringa glareola</i>	Λασπότρυγγας	I

5.4. Τέσσερα χρόνια υλοποίησης του προγράμματος

Με τη συστηματική καταγραφή της ορνιθοπανίδας των υγροτόπων της Αττικής στα τέσσερα χρόνια του προγράμματος οι πληροφορίες συνεχώς αυξάνονται και εμπλουτίζεται η γνώση για αυτήν.

22

Συνολικά, κατά τα τέσσερα έτη παρατηρήθηκαν στους υγρότοπους της Αττικής 196 είδη πουλιών, από τα οποία τα 53 περιλαμβάνονται στο Παράρτημα Ι της Οδηγίας για τα Πουλιά, ενώ τα είδη που περιλαμβάνονται στο Κόκκινο Βιβλίο και έχουν χαρακτηριστεί ως Σχεδόν Απειλούμενα, Τρωτά ή Κινδυνεύοντα (Κόκκινο Βιβλίο) είναι 30.

5.5. Περιστασιακές παρατηρήσεις

Το 2012 συλλέχθηκαν επιπλέον στοιχεία εκτός των συστηματικών καταγραφών του προγράμματος, όπως και το 2011, τα οποία αξιοποιήθηκαν αποκλειστικά στην παρουσίαση των επιπρόσθετων ειδών πουλιών που παρατηρήθηκαν το 2012 στους υγρότοπους, χωρίς να λαμβάνονται υπόψη στην στατιστική επεξεργασία των στοιχείων που συλλέγονται από το πρόγραμμα.

Οι συμμετέχοντες στο πρόγραμμα είχαν τη δυνατότητα να αποστείλουν στοιχεία για τους υγρότοπους της Αττικής από τις περιστασιακές τους επισκέψεις σε αυτούς, πέρα των προγραμματισμένων επισκέψεων του προγράμματος.

Στοιχεία στάλθηκαν για 5 από τους υγρότοπους του προγράμματος με αποτέλεσμα να προστεθούν είδη που δεν παρατηρήθηκαν στις προγραμματισμένες επισκέψεις, υποδηλώνοντας ότι η βιοποικιλότητα των υγρότοπων της Αττικής είναι ακόμα πλουσιότερη. Στο σύνολο των ειδών που έχουν παρατηρηθεί στα πλαίσια του προγράμματος προστέθηκαν 5 και πιο συγκεκριμένα παρατηρήθηκαν για πρώτη φορά Νανόμπουφος (*Asio otus*), Θωρακωτή Σκαλίδρα (*Calidris melanotos*), Σταχτιά Νανοσκαλίδρα (*Calidris temminckii*), Αιγαιόγλαρος (*Larus audouinii*) και Καλαμοτριλιστής (*Locustella luscinioides*).

Υγρότοπος	Επιπλέον είδη	Νέος συνολικός αριθμός τετραετίας	Ενδιαφέροντα είδη 2012
2009-2012			
Υγρότοπος Βραυρώνας	22	134	<i>Ardea purpurea</i> <i>Corvus corax</i> <i>Oenanthe hispanica</i> <i>Otus scops</i>
Ρέμα Ραφήνας	12	67	<i>Sterna nilotica</i> <i>Pluvialis squatarola</i> <i>Nycticorax nycticorax</i>
Έλος Λούτσας	28	96	<i>Calidris melanotos</i> <i>Chlidonias niger</i> <i>Philomachus pugnax</i> <i>Circus cyaneus</i>
Έλος Σχινιά	2	144	<i>Porzana porzana</i> <i>Anthus trivialis</i> <i>Acrocephalus schoenobaenus</i> <i>Motacilla citreola</i>
Υγρότοπος Μπρέξιζας	22	64	<i>Prunella modularis</i> <i>Miliaria calandra</i> <i>Otus scops</i>

5.6. Αναλυτικά αποτελέσματα

Τα αποτελέσματα για τους υγρότοπους παρουσιάζονται αναλυτικά παρακάτω. Για την ολοκληρωμένη παρουσίαση των υγρότοπων παρουσιάζονται και επιπλέον στοιχεία, πέραν των ορνιθολογικών που καταγράφηκαν από το πρόγραμμα.

Παρατήρηση: Στα διαγράμματα, όπου αναφέρεται ο μήνας και όχι η ακριβής ημερομηνία παρατήρησης υποδηλώνει ότι δεν έχουν γίνει μετρήσεις το μήνα αυτό.

5.6.1. Εκβολές ποταμών Πικροδάφνης, Ιλισού και Κηφισού

24

Που βρίσκονται;

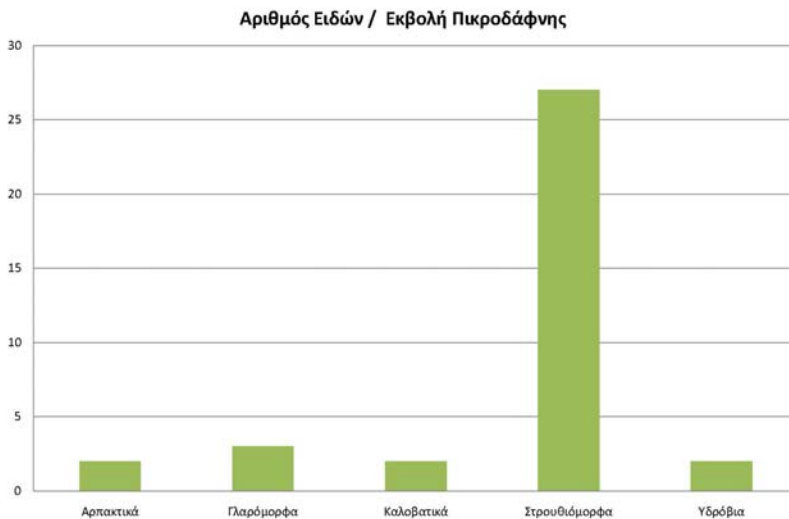
Για λόγους συντομίας επιλέχθηκε να παρουσιαστούν μαζί και οι τρεις εκβολές των ποταμών που εκβάλλουν στον Σαρωνικό κόλπο. Πρόκειται για το ρέμα της Πικροδάφνης και τους ποταμούς Κηφισό και Ιλισό. Το ρέμα της Πικροδάφνης εκβάλλει στα όρια των δήμων Παλιού Φαλήρου και Αλίμου, η εκβολή του Ιλισού βρίσκεται στο Δήμο Καλλιθέας, ενώ του Κηφισού στο Δήμο Μοσχάτου. Και οι τρεις ποταμοί διασχίζουν τον αστικό ιστό και έχουν υποστεί μεγάλη υποβάθμιση.

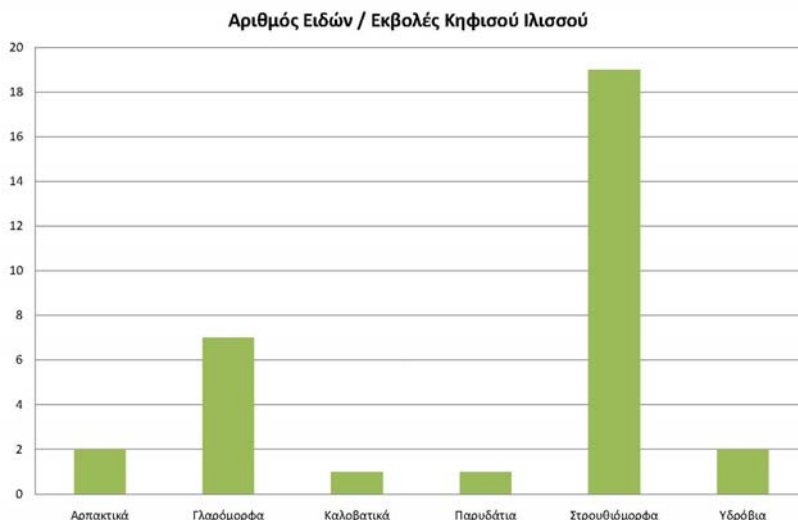

Είδη που καταγράφηκαν

Στην περιοχή της εκβολής του Κηφισού και του Ιλισού παρατηρήθηκαν το 2012 32 είδη πουλιών, αλλά και μια θαλάσσια χελώνα (*Caretta caretta*), που αποτελεί σπάνια παρατήρηση. Στην εκβολή της Πικροδάφνης παρατηρήθηκαν περισσότερα είδη σε σχέση με το 2011 με ορισμένες πρωτοπαρατηρήσεις στην περιοχή, όπως είναι ο Δασοφυλλοσκόπος (*Phylloscopus sibilatrix*) και ο Νυχτοκόρακας.

Σημαντικά Είδη

Στην εκβολή του Κηφισού και του Ιλισσού παρατηρήθηκαν 6 είδη του Παραρτήματος Ι της Οδηγίας για τα πουλιά, ενώ στην εκβολή Πικροδάφνης 5 είδη.

Η εκβολή Κηφισού/Ιλισσού φιλοξενεί αρκετά είδη γλαρονιών και γλάρων, όπως είναι ο Ασημογλαρος και το Χειμωνογλάρωνο. Η πλέον ενδιαφέρουσα παρατήρηση για την περιοχή ήταν η παρουσία ενός Λεπτόραμφου Γλάρου, που δεν είχε ξαναπαρατηρηθεί στην περιοχή. Επιπλέον, αν και σημαντικά υποβαθμισμένος υγρότοπος κατά τη διάρκεια της μετανάστευσης φιλοξένησε μια μικρή ομάδα 6 Μαχητών (*Philomachus rugosus*). Η εκβολή της Πικροδάφνης επίσης χρησιμοποιείται ως σταθμός κατά τη μετανάστευση, με την πλέον ενδιαφέρουσα παρατήρηση μεταναστευτικού είδους τον Νυχτοκόρακα. Αλκυόνες (*Alcedo atthis*) ξεχειμωνιάζουν και στους δύο υγροτόπους.

Και στους δύο υγροτόπους τα στρουθιόμορφα είναι η ομάδα με τα περισσότερα είδη, από τα οποία τα πλέον ενδιαφέροντα είναι η Σταρήθρα (*Alauda arvensis*), που παρατηρήθηκε στην εκβολή Κηφισού/Ιλισσού, καθώς και ο Δασοφυλλοσκόπος στην εκβολή Πικροδάφνης.

Χρήσεις Γης

Οι χρήσεις γης όπως αυτές προκύπτουν από το Corine2000 απεικονίζονται στους παρακάτω χάρτες (το υπόμνημα βρίσκεται στο Παράρτημα). Η αποτύπωση των χρήσεων γης δεν είναι ακριβής, αλλά παρατίθεται ώστε να δοθεί μια γενική εικόνα.

Απειλές

Οι εκβολές Κηφισού/Ιλισού έχουν εγκιβωτιστεί και έτσι έχουν χάσει πολλά από τα φυσικά τους χαρακτηριστικά. Η διέλευση των ποταμών μέσα από μια από τις πλέον πυκνοκατοικημένες περιοχές της Ελλάδας προκαλεί την υποβάθμιση της ποιότητας των νερών τους. Μια επιπλέον απειλή που έρχεται να προστεθεί στο ρέμα της Πικροδάφνης είναι η σχεδιαζόμενη ανάπλασή του, που περιλαμβάνει την τοποθέτηση συρματοκιβωτίων και κοπή δέντρων.

Δεντροφυλλοσκόπος, Εκβολή Πικροδάφνης © Μ. Κωτσάκης

5.6.2. Έλος Σχινιά

Που βρίσκεται;

Το έλος Σχινιά βρίσκεται στην ανατολική πλευρά του νομού Αττικής και υπάγεται στο Δήμο Μαραθώνος. Στην περιοχή υπάρχει η Μακαρία πηγή, από την οποία αναβλύζουν σημαντικές ποσότητες γλυκού νερού καθόλη τη διάρκεια του έτους. Ο υγρότοπος τροφοδοτείται με νερό κύρια από την πηγή, το οποίο διοχετεύεται πρώτα στο κωπηλατοδρόμιο, αλλά και υπόγεια νερά που καταλήγουν στην περιοχή.

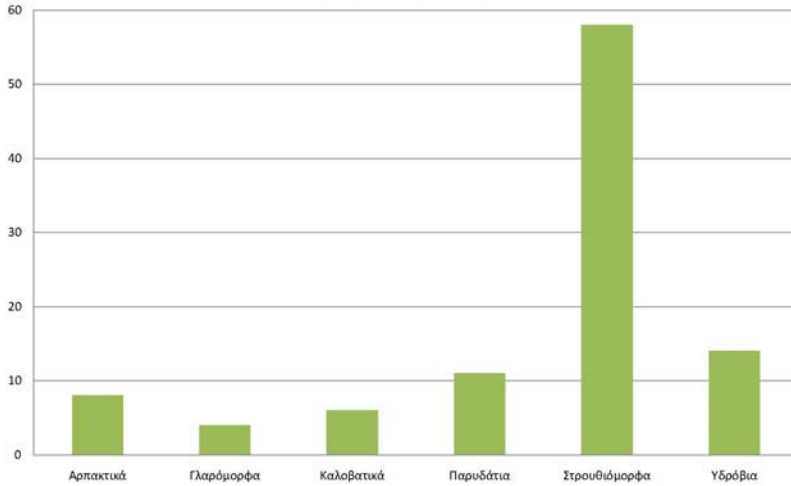
28

Ο υγρότοπος και η γύρω περιοχή έχουν ενταχθεί στις Ειδικές Ζώνες Διατήρησης και στις Ζώνες Ειδικής Προστασίας (η ένταξη έγινε το 2010) και συμπεριλαμβάνονται στο δίκτυο NATURA 2000, ενώ αποτελούν και μέρος του Εθνικού Πάρκου Σχινιά – Μαραθώνα. Η περιοχή αποτελεί Σημαντική Περιοχή για τα Πουλιά της Ελλάδας (IBA).

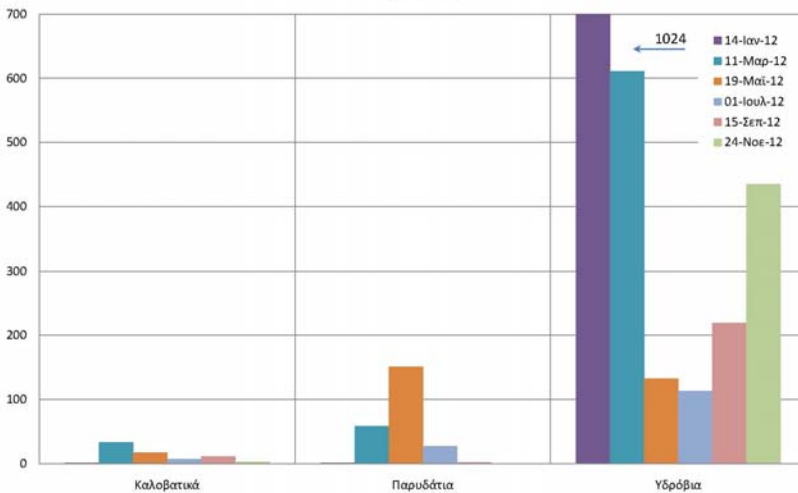
Είδη που καταγράφηκαν

Στο έλος Σχινιά το 2012 καταγράφηκαν 101 είδη, τα οποία κατανέμονται στις κατηγορίες ειδών όπως φαίνεται στο διάγραμμα. Ο υγρότοπος έχει εκτεταμένους καλαμιώνες, ενώ τα θαμνώδη ενδιαιτήματα περιμετρικά, στους γύρω λόφους, επιτρέπουν την παρουσία σημαντικού αριθμού αρπακτικών. Όπως φαίνεται και στο διάγραμμα ο υγρότοπος φιλοξενεί καλοβατικά και παρυδάτια κύρια κατά τη μεταναστευτική περίοδο, ενώ τα υδρόβια κύρια διαχειμάζουν στην περιοχή.

Αριθμός Ειδών / Έλος Σχινιά

Έλος Σχινιά

Σημαντικά Είδη

Στον υγρότοπο παρατηρήθηκαν 20 είδη του Παραρτήματος Ι της Οδηγίας για τα πουλιά. Από τα είδη αυτά ο Καλαμόκιρκος (*Circus aeruginosus*) είναι ο τακτικότερος επισκέπτης στον υγρότοπο.

Σημαντική είναι η παρουσία της Βαλτόπαπιας, η οποία έχει παρατηρηθεί να αναπαράγεται τα τελευταία χρόνια στην περιοχή και το 2012 παρατηρήθηκε ο μεγαλύτερος αριθμός απόμω (95 άτομα τον Μάρτιο). Στην περιοχή αναπαράγονται είδη όπως είναι η Πρασινοκέφαλη Πάπια, η Φαλαρίδα, το Νανοβουτηχτάρι, η Νερόκοτα, ο Καλαμοκανάς, ο Ποταμοσφυριχτής (*Charadrius dubius*) και ο Μικροτσικνιάς, αλλά και στρουθιόμορφα όπως η Υφάντρα, η Καλαμοποταμίδα και η Κιστικόλη.

Κατά τη μεταναστευτική περίοδο αποτελεί σταθμό για μεγάλο αριθμό πουλιών, από τα οποία το 2012 τα πλέον ενδιαφέροντα ήταν η Χαλκόκοτα, ο Μικροτσικνιάς και ο Κρυπτοτσικνιάς, αλλά και ο Πορφυροτσικνιάς που είναι ένα είδος Κινδυνεύον στην Ελλάδα. Κατά τη φθινοπωρινή μετανάστευση παρατηρήθηκε και ένα Σαΐνι, που θεωρείται σημαντική παρατήρηση.

Καλαμόκιρκος, Ελος Σχινιά © Γ.Αλεξανδρής

30

Στον υγρότοπο διαχειμάσαν πέρα από αρκετά είδη παπιών (με ενδιαφέρουσα παρατήρηση την παρουσία 22 ατόμων Γκισαριού (*Aythya ferina*)), μια Λαγγόνα, ένα είδος που σπάνιο απαντάται στην Αττική, Μαυροβουτηχτάρια (*Podiceps nigricollis*) και μεγάλος αριθμός Φαλαρίδων (1040 άτομα μέγιστη καταμέτρηση). Στον υγρότοπο παρατηρήθηκε, όπως κάθε χειμώνα τα τελευταία χρόνια, ένας Στικταετός που διαχειμάζει στην περιοχή.

[Επιπλέον στοιχεία εκτός των προγραμματισμένων επισκέψεων συλλέχθηκαν από τους εθελοντές του προγράμματος και παρουσιάζονται στην ενότητα 5.5.]

Χρήσεις Γης

Οι χρήσεις γης όπως αυτές προκύπτουν από το Corine2000 απεικονίζονται στους παρακάτω χάρτες (το υπόμνημα βρίσκεται στο Παράρτημα). Η αποτύπωση των χρήσεων γης δεν είναι ακριβής, αλλά παρατίθεται ώστε να δοθεί μια γενική εικόνα.

Απειλές

Το έλος Σχινιά αντιμετωπίζει έντονες πιέσεις, από τις οποίες η σημαντικότερη για τα πουλιά είναι η διαχείριση του νερού που καταλήγει στον υγρότοπο από τη Μακαρία πηγή. Αν και αποτελεί τον μόνο υγρότοπο στην Αττική που έχει χαρακτηριστεί Εθνικό Πάρκο προβλήματα όπως η οικιστική ανάπτυξη και η όχληση από ανθρώπινη παρουσία κύρια κατά την καλοκαιρινή περίοδο, η παράνομη εναπόθεση αδρανών υλικών, η λαθροθηρία και η ανεξέλεγκτη διέλευση οχημάτων στον υγρότοπο είναι έντονα. Στην περιοχή λειτουργεί Φορέας Διαχείρισης. Η διατήρηση της Ικανοποιητικής Κατάστασης Διατήρησης (Favourable Conservation Status) των ειδών χαρακτηρισμού της Σημαντικής Περιοχής για τα Πουλιά αποτελεί υποχρέωση του Φ.Δ.

5.6.3. Έλος Λούτσας

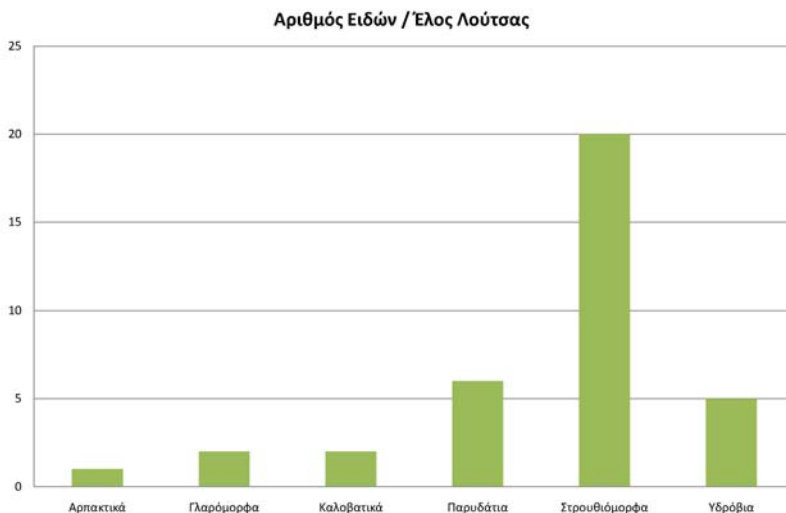
Που βρίσκεται;

Το έλος της Λούτσας βρίσκεται στην ανατολική Αττική και υπάγεται στον Δήμο Αρτέμιδος. Ο υγρότοπος είναι μια ρηχή περιοχή με γλυκό νερό.

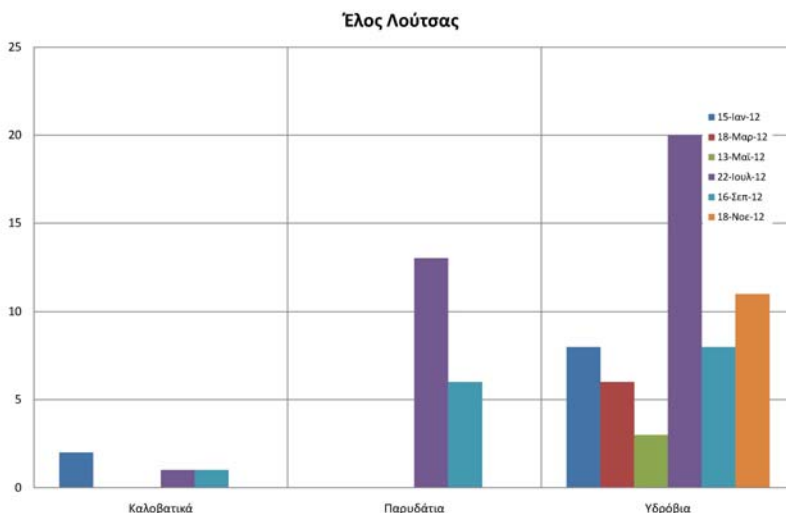

Είδη που καταγράφηκαν

Στον υγρότοπο καταγράφηκαν 36 είδη, που κατανέμονται στις κατηγορίες ειδών όπως φαίνεται στο διάγραμμα. Την περιοχή χρησιμοποιούν τα παρυδάτια είδη ως μεταναστευτικό σταθμό, ενώ η παρουσία υδροβίων την καλοκαιρινή περίοδο πιθανά υποδηλώνει την αναπαραγωγή τους στον υγρότοπο.

32

Σημαντικά Είδη

Στην περιοχή παρατηρήθηκαν 3 είδη του Παραρτήματος Ι της Οδηγίας για τα πουλιά. Στον υγρότοπο αναπαράγονται Φαλαρίδες και Νερόκοτες. Την αναπαραγωγική περίοδο παρατηρήθηκαν και 10 άτομα Ποταμοσφυριχτή. Τον Σεπτέμβριο κατά τη

μεταναστευτική περίοδο παρατηρήθηκαν Αμμοσφυριχτής (*Charadrius hiaticula*), Λασπότρυγγας (*Tringa glareola*) και Δρεπανοσκαλίδρα.

[Επιπλέον στοιχεία εκτός των προγραμματισμένων επισκέψεων συλλέχθηκαν από τους εθελοντές του προγράμματος και παρουσιάζονται στην ενότητα 5.5.]

33

Ποταμοσφυριχτές, Έλος Λούτσας © Σπ. Σκαρέας

Χρήσεις Γης

Οι χρήσεις γης όπως αυτές προκύπτουν από το Corine2000 απεικονίζονται στους παρακάτω χάρτες (το υπόμνημα βρίσκεται στο Παράρτημα). Η αποτύπωση των χρήσεων γης δεν είναι ακριβής, αλλά παρατίθεται ώστε να δοθεί μια γενική εικόνα.

Απειλές

Ο υγρότοπος βρίσκεται σε μια πολυσύχναστη παραλία, η οποία φιλοξενεί πολλούς επισκέπτες κατά την καλοκαιρινή περίοδο, αλλά δεν προκαλείται έντονη όχληση. Ο υγρότοπος της Λούτσας έχει υπάρξει χώρος απόθεσης αδρανών υλικών και απορριμμάτων, αλλά με την πρόσφατη τοποθέτηση περίφραξης έχουν μειωθεί σημαντικά αυτές οι παράνομες δραστηριότητες. Απομένει να εξασφαλιστούν πόροι ώστε να απομακρυνθούν οριστικά τα βαρύτερα από τα υλικά αυτά από τον υγρότοπο

(έχουν πραγματοποιηθεί εθελοντικοί καθαρισμοί απορριμμάτων). Το 2006 έγινε προσπάθεια μπαζώματος του υγρότοπου από τον Δήμο Αρτέμιδος που αποτράπηκε με καταγγελία της Ελληνικής Ορνιθολογικής Εταιρείας, του WWF Ελλάς και άλλων φορέων.

5.6.4. Έλος Βραυρώνας

Που βρίσκεται;

Ο υγρότοπος βρίσκεται στην ανατολική Αττική και υπάγεται στον Δήμο Μαρκοπούλου Μεσογαίας. Στον υγρότοπο καταλήγει ο ποταμός Ερασίνο, ο οποίος έχει νερό καθόλη τη διάρκεια του έτους, ενώ μεγάλη έκτασή του πλημμυρίζει ανάλογα με τις καιρικές συνθήκες από την είσοδο της θάλασσας.

34

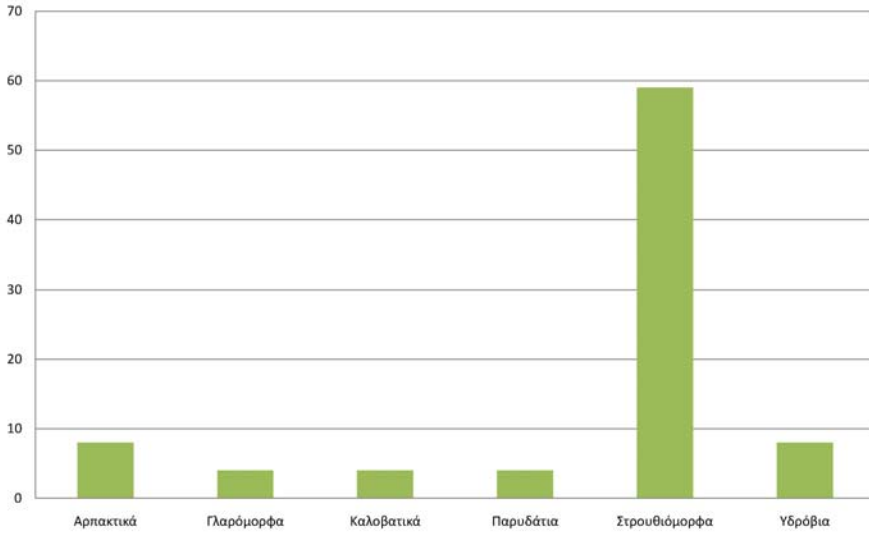

Ο υγρότοπος και η γύρω περιοχή έχουν ενταχθεί στις Ειδικές Ζώνες Διατήρησης βάσει της Οδηγίας 92/43/ΕΟΚ για την προστασία των οικοτόπων και συμπεριλαμβάνονται στο δίκτυο NATURA 2000.

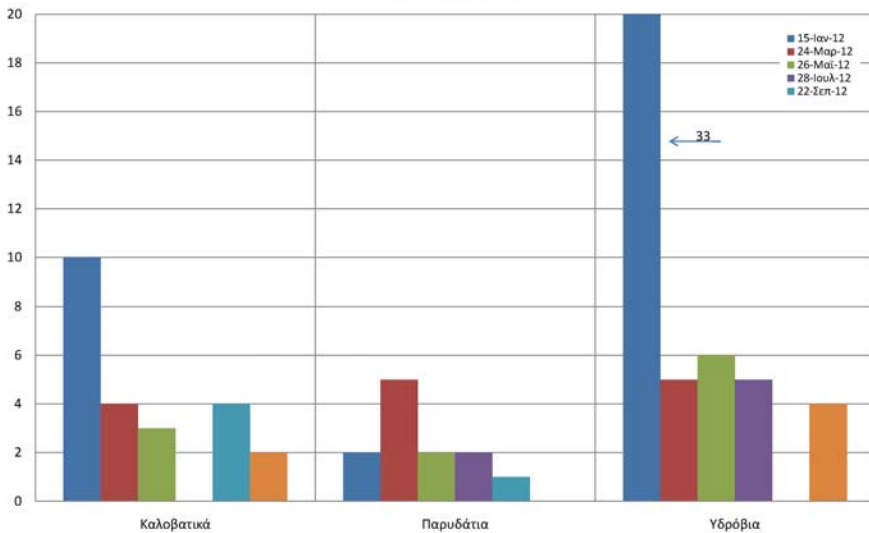
Είδη που καταγράφηκαν

Στον υγρότοπο καταγράφηκαν 88 είδη, που κατανέμονται στις κατηγορίες ειδών όπως φαίνεται στο διάγραμμα.

Αριθμός Ειδών / Έλος Βραυρώνας

Έλος Βραυρώνας

Σημαντικά είδη

Στην περιοχή παρατηρήθηκαν 14 είδη του Παραρτήματος Ι της Οδηγίας για τα πουλιά. Ο υγρότοπος φιλοξενεί μικρό αριθμό καλοβατικών, παρυδάτιων και υδροβίων, ενώ είδη όπως η Νερόκοτα, η Νεροκοτσέλα, αλλά και η Καλαμποποταμίδα και η Υφάντρα αναπαράγονται στον υγρότοπο. Αξιοσημείωτη είναι η παρατήρηση Κισσόκουκου στην περιοχή, που υποδεικνύει την αναπαραγωγή του είδους στην ευρύτερη περιοχή του υγροτόπου το καλοκαίρι.

Κατά την περίοδο της μετανάστευσης τον υγρότοπο χρησιμοποίησαν ως μεταναστευτικό σταθμό Μικροτσικνιάδες και αρκετά στρουθιόμορφα, όπως ο Σταχτομυγοχάφτης (*Muscicapa striata*).

Για πρώτη φορά στα πλαίσια του προγράμματος παρατηρήθηκαν στον υγρότοπο πάνω από 10 άτομα παπιών στον υγρότοπο τη χειμερινή περίοδο, ενώ τον υγρότοπο επισκέφτηκαν τον Ιανουάριο και δύο Κύκνοι. Επιπλέον, ενδιαφέρον παρουσιάζει η παρατήρηση Θαμνοψάλλη την ίδια περίοδο.

Κιστικόλη, Υγρότοπος Βραυρώνας © Λ. Σταύρακας

Οι πλέον αξιοσημείωτες παρατηρήσεις για το 2012 είναι αυτές μιας Αετογερακίνας, που για πρώτη φορά παρατηρείται στα πλαίσια του προγράμματος καταγραφών στην περιοχή, και του Αργυροτσικνιά στις μισές επισκέψεις. Όσον αφορά τα στρουθιόμορφα οι πιο ενδιαφέρουσες παρατηρήσεις είναι η Κιστικόλη, η Μικρογαλιάνδρα και ο Θαμνοψάλλης.

[Επιπλέον στοιχεία εκτός των προγραμματισμένων επισκέψεων συλλέχθηκαν από τους εθελοντές του προγράμματος και παρουσιάζονται στην ενότητα 5.5.]

Χρήσεις Γης

Οι χρήσεις γης όπως αυτές προκύπτουν από το Corine2000 απεικονίζονται στους παρακάτω χάρτες (το υπόμνημα βρίσκεται στο Παράρτημα). Η αποτύπωση των χρήσεων γης δεν είναι ακριβής, αλλά παρατίθεται ώστε να δοθεί μια γενική εικόνα.

Απειλές

Η σημαντικότερη απειλή που αντιμετωπίζει ο υγρότοπος είναι η σχεδιαζόμενη διαπλάτυνση και εκβάθυνση του ποταμού Ερασίνου και ο εγκιβωτισμός του με συρματοκιβώτια που πρόκειται να καταλάβουν συνολικά τα 2/3 του υγρότοπου. Απειλή αποτελούν επίσης οι συνεχιζόμενες αυθαίρετες ενέργειες όπως τα μαζιώματα, η απόθεση απορριμμάτων, η λαθροθηρία και η ανεξέλεγκτη άντληση νερού από τον ποταμό για άρδευση.

5.6.5. Ρέμα Ραφήνας

Που βρίσκεται;

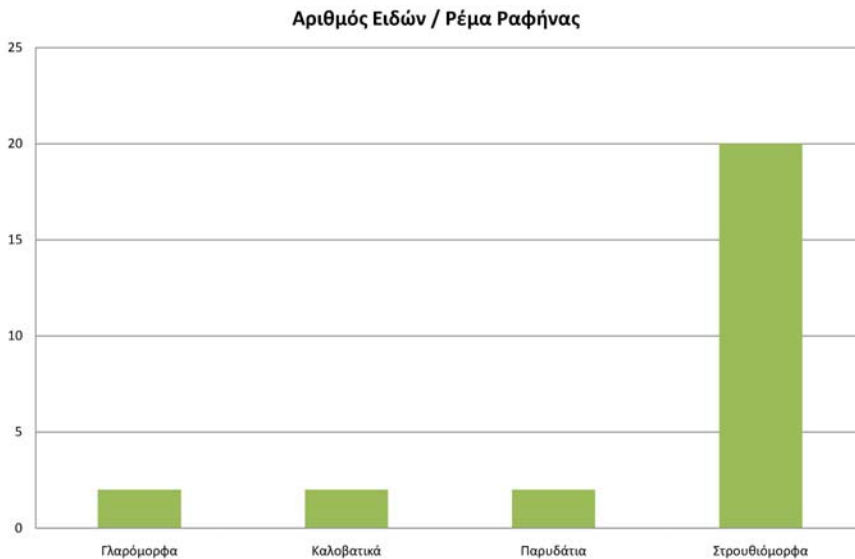
Οι εκβολές του ρέματος της Ραφήνας βρίσκονται στην ανατολική Αττική και εντός του αστικού ιστού της Ραφήνας. Είναι ένας πολύ μικρός υγρότοπος, ο οποίος έχει χάσει πολλά από τα φυσικά του χαρακτηριστικά, μιας και το ρέμα είναι στο μεγαλύτερο μέρος του εγκιβωτισμένο.

Είδη που καταγράφηκαν

Στις εκβολές του ρέματος της Ραφήνας παρατηρήθηκαν 27 είδη, τα οποία ομαδοποιούνται στις κατηγορίες ειδών όπως φαίνεται παρακάτω. Ο υγρότοπος φιλοξενεί μικρό αριθμό πουλιών, αλλά αποτελεί και μεταναστευτικό σταθμό για μικρό αριθμό παρυδάτιων και καλοβατικών.

Σημαντικά Είδη

Στον υγρότοπο παρατηρήθηκαν 3 είδη του Παραρτήματος I της Οδηγίας για τα πουλιά. Ο υγρότοπος φιλοξενεί κάποιες χρονιές καθόλη τη διάρκεια του έτους Ποταμοσφυριχιές, με το είδος να αναπαράγεται στον υγρότοπο. Το 2012 παρατηρήθηκε μικρός αριθμός ατόμων του είδους. Στην εκβολή απαντώνται κυρίως στρουθιόμορφα όπως η Νεροκελάδα (*Anthus spinoletta*), η Λευκοσουσουράδα (*Motacilla alba*) και το Ψευταηδόνι. Από τις πλέον ενδιαφέρουσες παρατηρήσεις για το 2012 είναι η Νανοπουλάδα τον Μάρτιο και ο Αργυροσκινιάς τον Ιανουάριο.

[Επιπλέον στοιχεία εκτός των προγραμματισμένων επισκέψεων συλλέχθηκαν από τους εθελοντές του προγράμματος και παρουσιάζονται στην ενότητα 5.5.]

Χρήσεις Γης

Οι χρήσεις γης όπως αυτές προκύπτουν από το Corine2000 απεικονίζονται στους παρακάτω χάρτες (το υπόμνημα βρίσκεται στο Παράρτημα). Η αποτύπωση των χρήσεων γης δεν είναι ακριβής, αλλά παρατίθεται ώστε να δοθεί μια γενική εικόνα.

Απειλές

Το τμήμα του ρέματος, το οποίο βρίσκεται εντός της πόλης της Ραφήνας και μέχρι τις εκβολές του είναι εγκιβωτισμένο.

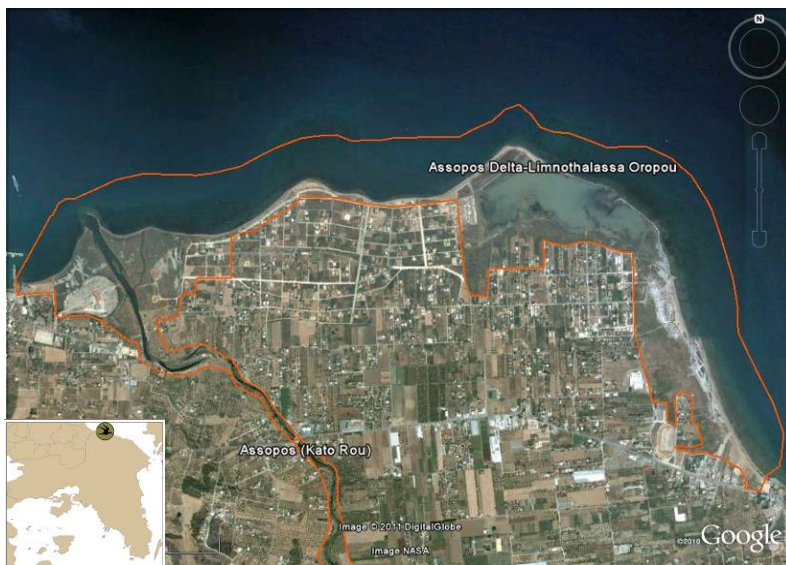

Καστανοκέφαλοι Γλάροι, Ρέμα Ραφήνας © Σπ. Σκαρέας

5.6.6. Λιμνοθάλασσα Σκάλας Ωρωπού / Εκβολή Ασωπού

Που βρίσκεται;

Ο υγρότοπος βρίσκεται στα βορειοανατολικά του νομού Αττικής και κοντά στο λιμάνι του Ωρωπού, στον Δήμο Ωρωπού. Ο υγρότοπος περιλαμβάνει ρηχή λιμνοθάλασσα που χωρίζεται από τη θάλασσα του νότιου Ευβοϊκού με μια στενή (λίγων μέτρων) και χαμηλή λουρονησίδα. Στο ΝΑ τμήμα εκτείνονται εποχιακά κατακλυζόμενοι αλμυρόβαλτοι.

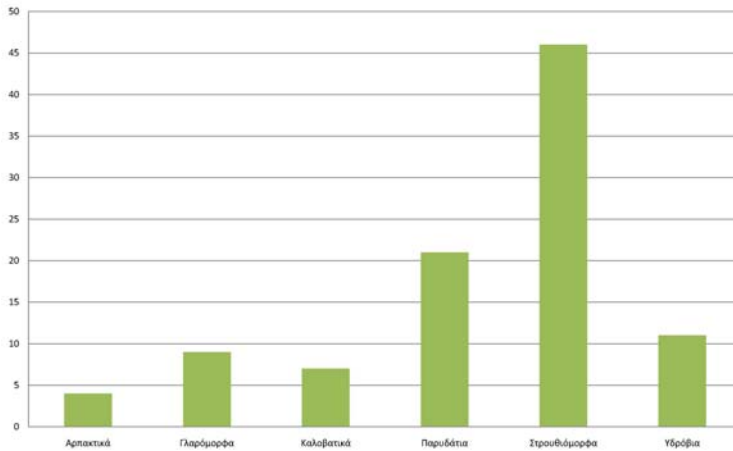

40

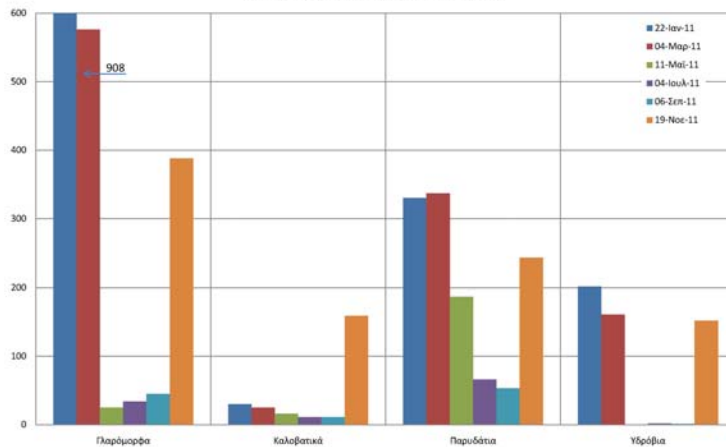
Είδη που καταγράφηκαν

Στην περιοχή καταγράφηκαν συνολικά 100 είδη πουλιών, τα οποία κατανέμονται στις κατηγορίες ειδών όπως φαίνεται στο παρακάτω διάγραμμα. Το πλεονέκτημα του υγρότοπου είναι το μικρό του βάθος, που ευνοεί την παραγωγικότητα στην περιοχή και φιλοξενεί πολλά είδη παρυδάτινων και καλοβατικών πουλιών. Όπως φαίνεται από το διάγραμμα η λιμνοθάλασσα της Σκάλας Ωρωπού φιλοξενεί παρυδάτια και καλοβατικά καθόλη τη διάρκεια του έτους. Οι μεγάλοι αριθμοί παρυδάτινων που παρατηρήθηκαν τη χειμερινή περίοδο υποδεικνύουν τη χρήση της ως χώρου διαχείμασής τους.

Αριθμός Ειδών / Λιμνοθάλασσα Σκάλας Ωρωπού - Εκβολές Ασωπού

Λιμνοθάλασσα Σκάλας/ Ωρωπού

Σημαντικά Είδη

Στην περιοχή παρατηρήθηκαν 20 είδη του Παραρτήματος Ι της Οδηγίας για τα πουλιά (όπως φαίνεται αναλυτικά και στο Παράρτημα). Από τα είδη αυτά στην περιοχή έχει διαπιστωθεί ότι αναπαράγονται ο Θαλασσοσφυριχτής, ο Καλαμοκανάς και το Νανογλάρονο. Το 2012 δεν παρατηρήθηκε Μικρογαλιάνδρα. Η περιοχή είναι σημαντική για την Αττική όσον αφορά τη διατήρηση του πληθυσμού του Θαλασσοσφυριχτή, καθώς είναι η μόνη στην οποία αναπαράγεται σταθερά το είδος.

Τη χειμερινή περίοδο παρατηρήθηκαν μεγάλοι αριθμοί γλάρων Καστανοκέφαλων (536, Ιανουάριος) και Μαυροκέφαλων (193, Νοέμβριος), αλλά δεν παρατηρήθηκαν οι μεγάλοι αριθμοί του δεύτερου είδους των προηγούμενων χρόνων. Επίσης, παρατηρήθηκαν μεγάλοι αριθμοί ερωδιών την ίδια περίοδο, όπως είναι 50 άτομα Αργυροτσικινιά τον Ιανουάριο – είδος που είναι Τρωτό για την Ελλάδα, σύμφωνα με το Κόκκινο Βιβλίο για τα Ζώα της Ελλάδας-, ενώ όλη την περίοδο απαντώνται μεγάλοι

αριθμοί Σταχτοτσικνιάδων με μέγιστη μέτρηση τον Μάρτιο με 122 άτομα. Στον υγρότοπο ξεχειμώνιασαν το 2012 τέσσερα είδη αφρόπαπιων, καθώς και Βαρβάρες (*Tadorna tadorna*).

Κατά τη μεταναστευτική περίοδο την περιοχή χρησιμοποίησαν ως μεταναστευτικό σταθμό Κρυπτοτσικνιάδες, Μικροτσικνιάδες, Δρεπανοσκαλίδρες, ενώ παρατηρήθηκε και ένα Μαυροκιρκίνεζο.

Μεμονωμένες ενδιαφέρουσες παρατηρήσεις είναι η Θαλασσολιμόζα τον Ιανουάριο στον υγρότοπο, ένα είδος που απαντάται ακανόνιστα στην Ελλάδα, ο Λεπτόραμφος Γλάρος και το Ορτύκι (*Coturnix coturnix*).

42

Φοινικόπτερα, Λιμνοθάλασσα Σκάλας Ωρωπού © Γ. Αλεξανδρής

Χρήσεις γης

Οι χρήσεις γης όπως αυτές προκύπτουν από το Corine2000 απεικονίζονται στους παρακάτω χάρτες (το υπόμνημα βρίσκεται στο Παράρτημα). Η αποτύπωση των χρήσεων γης δεν είναι ακριβής, αλλά παρατίθεται ώστε να δοθεί μια γενική εικόνα.

Απειλές

Ο υγρότοπος έχει συρρικνωθεί σχεδόν στο μισό την τελευταία 30ετία, λόγω καταπατήσεων και μπαζωμάτων. Δέχεται σειρά πιέσεων με κύρια τη νόμιμη ή και παράνομη οικιστική ανάπτυξη, που συνεπακόλουθα προκαλεί την διάνοιξη δρόμων, τις εκχερσώσεις βλάστησης και τις συστηματικές επιχωματώσεις. Στην περιοχή λειτουργεί σταθμός φιλοξενίας και επισκευής σκαφών, ο οποίος βρίσκεται εντός του υγρότοπου σε επιχωματωμένη περιοχή και χρησιμοποιείται μέρος του υγρότοπου για την πρόσβαση σε αυτόν. Εκτός από τα πουλιά ο υγρότοπος προσελκύει και πολλούς επισκέπτες, οι οποίοι κινούνται με αυτοκίνητα στους χωματόδρομους και τη λουρονησίδα ανεξέλεγκτα, ενώ αναπτύσσονται δραστηριότητες αναψυχής όπως το kite surf, που προκαλεί όχληση όταν γίνεται ανεξέλεγκτα. Στην περιοχή εμφανίζεται το πρόβλημα της παράνομης σύλληψης στρουθιόμορφων με ξόβεργες. Ένα από τα προβλήματα που έχει ο υγρότοπος τα τελευταία χρόνια είναι η σταδιακή διάβρωση της παράκτιας λουρονησίδας.

Για την περιοχή εκπονήθηκε προκαταρκτική μελέτη διαχείρισης και ανάπτυξης από το WWF Ελλάς και την Ελληνική Ορνιθολογική Εταιρεία, σε συνεργασία με τον Δήμο Ωρωπού.

Λιμνοθάλασσα Σκάλας Ωρωπού © Ρ.Τρίγκου

5.6.7. Υγρότοπος Βουρκάρι Μεγάρων, Υγρότοπος Πάχης

Που βρίσκεται;

Ο υγρότοπος Βουρκάρι βρίσκεται στη δυτική Αττική και συγκεκριμένα στον Δήμο Μεγαρέων και αποτελεί αβαθή λιμνοθάλασσα με περιορισμένη επικοινωνία με τον Σαρωνικό κόλπο.

44

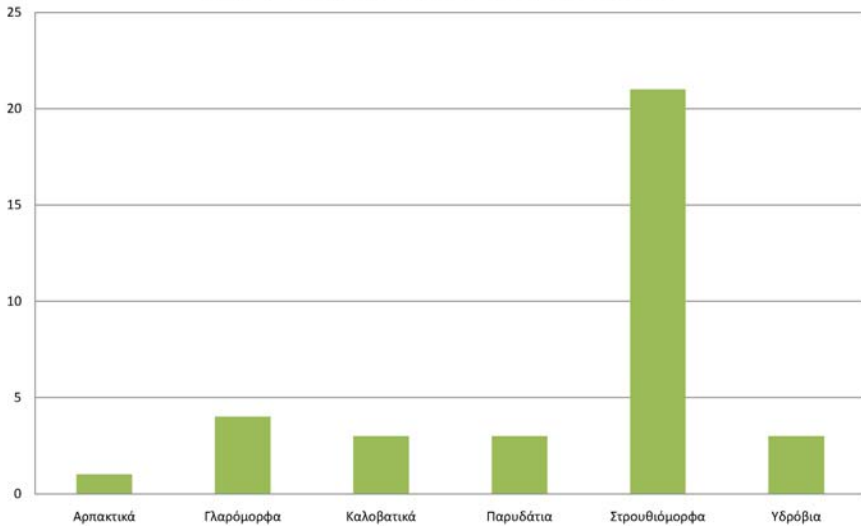
Είδη που καταγράφηκαν

Στον υγρότοπο του Βουρκαρίου πραγματοποιήθηκαν το 2012 μόνο 2 από τις 6 προγραμματισμένες επισκέψεις. Ως αποτέλεσμα συνολικά παρατηρήθηκαν πολύ λιγότερα είδη και αριθμοί σε σχέση με τις προηγούμενες χρονιές. Στον υγρότοπο καταγράφηκαν 36 είδη πουλιών, τα οποία κατανέμονται στις κατηγορίες όπως παρουσιάζεται παρακάτω.

Λευκοτσικνιάς, Υγρότοπος Βουρκάρι Μεγάρων © Γ. Αλεξανδρής

Αριθμός Ειδών / Λιμνοθάλασσα Βουρκάρι Μεγάρων

Σημαντικά Είδη

Στον υγρότοπο Βουρκάρι παρατηρήθηκαν 5 είδη τα οποία ανήκουν στο Παράρτημα Ι της Οδηγίας για τα πουλιά. Η περιοχή φιλοξενεί μεγάλο αριθμό Μαυροκέφαλων Γλάρων (200 άτομα) κατά τη χειμερινή περίοδο, που θεωρείται Κινδυνεύον είδος για την Ελλάδα. Το 2012 καθώς πραγματοποιήθηκαν ορισμένες μόνο καταγραφές στην περιοχή δεν καταγράφηκαν οι μεγάλοι αριθμοί Μαυροκέφαλων Γλάρων, όπως τα προηγούμενα χρόνια.

Την καλοκαιρινή περίοδο παρατηρήθηκε μεγάλος αριθμός Ποταμοσφυριχτών, που πιθανά αναπαράγονται στην περιοχή. Ενδιαφέρουσα παρατήρηση αποτελεί για το 2012 ο Κισσόκουκος.

Χρήσεις Γης

Οι χρήσεις γης όπως αυτές προκύπτουν από το Corine2000 απεικονίζονται στους παρακάτω χάρτες (το υπόμνημα βρίσκεται στο Παράρτημα). Η αποτύπωση των χρήσεων γης δεν είναι ακριβής, αλλά παρατίθεται ώστε να δοθεί μια γενική εικόνα.

Απειλές

Η κυριότερη απειλή για τον υγρότοπο προκύπτει μετά την ένταξή του σε βιομηχανική ζώνη το 2003, με αποτέλεσμα την έκδοση αδειών για βιοτεχνίες και βιομηχανία χαμηλής όχλησης εντός ή στα όρια της υγροτοπικής ζώνης. Ο υγρότοπος δέχεται σημαντικές πιέσεις, λόγω της επέκτασης τόσο των οικισμών της περιοχής προς τον υγρότοπο, όσο και των καλλιεργειών. Παρατηρείται ανεξέλεγκτη απόθεση απορριμμάτων και αδρανών υλικών, ενώ η ύπαρξη αποθηκών καυσίμων στην ευρύτερη περιοχή εγκυμονεί τον κίνδυνο διαρροών.

46

5.6.8. Λίμνη Κουμουνδούρου

Που βρίσκεται;

Η λίμνη Κουμουνδούρου βρίσκεται στη δυτική Αττική και στον Δήμο Ασπροπύργου, εντός στρατιωτικής ζώνης σε μια από τις πλέον υποβαθμισμένες περιοχές της Αττικής. Αυτά τα στοιχεία την κάνουν να ξεχωρίζει σημαντικά από όλους τους άλλους υγρότοπους της Αττικής, μιας και το καθεστώς της περιοχής εξασφαλίζει εδώ και χρόνια μικρή ως ελάχιστη όχληση και προστασία από την ανθρώπινη παρουσία, ενώ από την άλλη η λίμνη είναι αποδέκτης ρύπων, οι οποίοι υποβαθμίζουν το βιότοπο και πιθανά επηρεάζει τα είδη που φιλοξενούνται σε αυτόν. Η λίμνη βρίσκεται εντός Καταφυγίου Άγριας Ζωής.

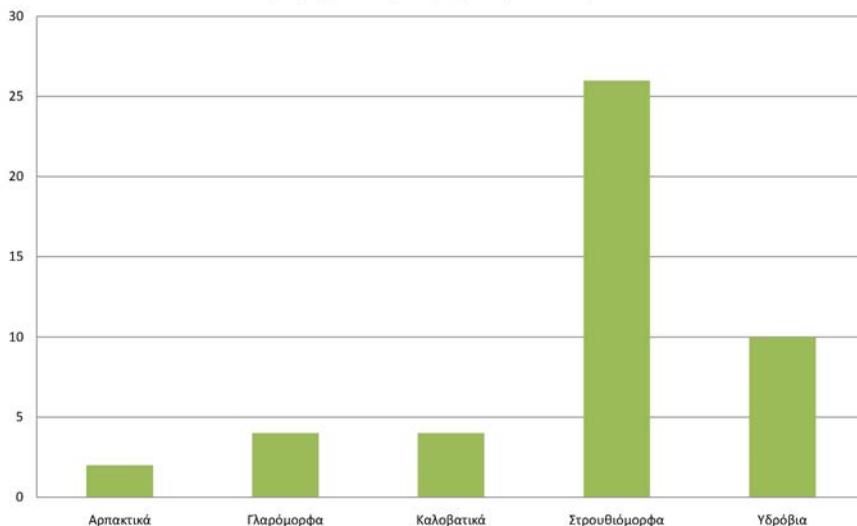

Η λίμνη είναι ρηχή με το βάθος να μην υπερβαίνει το 1-1.5m και συνδέεται με τον κόλπο της Ελευσίνας μέσω ενός στενού και αβαθούς διαύλου.

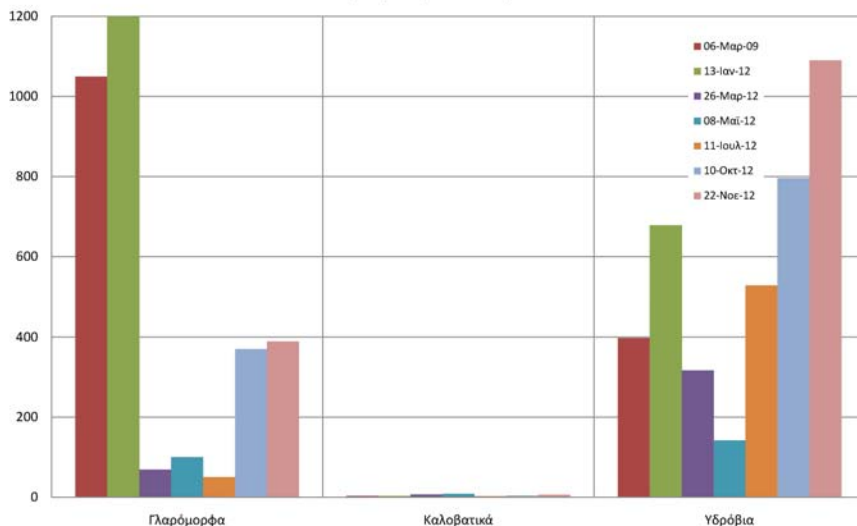
Είδη που καταγράφηκαν

Στη λίμνη Κουμουνδούρου το 2012 καταγράφηκαν 36 είδη, που κατανέμονται στις κατηγορίες όπως φαίνεται στο παρακάτω διάγραμμα. Η λίμνη φιλοξενεί κυρίως υδρόβια πουλιά και γλαρόμορφα, που την χρησιμοποιούν κύρια για να διαχειμάσουν.

Αριθμός Ειδών / Λίμνη Κουμουνδούρου

Λίμνη Κουμουνδούρου

Σημαντικά Είδη

Στη λίμνη το 2012 παρατηρήθηκαν 6 είδη του Παραρτήματος Ι της Οδηγίας για τα πουλιά. Ιδιαίτερα σημαντική είναι η παρουσία της Βαλτόπαπιας στην περιοχή καθόλη τη διάρκεια του έτους (μέγιστος αριθμός ατόμων: 26, Ιανουάριος), που έχει χαρακτηριστεί και ως Τρωτό είδος στο Κόκκινο Βιβλίο για τα Ζώα της Ελλάδας.

Η λίμνη Κουμουνδούρου έχει αποδειχθεί ένας υγρότοπος που φιλοξενεί μεγάλο αριθμό υδροβίων πουλιών, τον οποίο χρησιμοποιούν κύρια για να διαχειμάσουν και έχει δώσει τον μεγαλύτερο αριθμό παρατηρημένων υδροβίων. Τα είδη παπιών που

παρατηρήθηκαν είναι: η Χουλιαρόπαπια (*Anas clypeata*), το Κικίρι (*Anas crecca*), η Πρασινοκέφαλη Πάπια και ο Καπακλής (*Anas strepera*). Οι Φαλαρίδες απαντώνται καθόλη τη διάρκεια του έτους στην περιοχή, με τους μεγαλύτερους αριθμούς τους να παρατηρούνται τη χειμερινή περίοδο (1050 άτομα, Νοέμβριος).

Μαυροβουτηχτάρι, Λίμνη Κουμουνδούρου © Λ.Σταύρακας

48

Οι γλάροι απαντώνται επίσης σε μεγάλους αριθμούς στον υγρότοπο. Ο μέγιστος αριθμός ατόμων παρατηρήθηκε τον Ιανουάριο, με 1.000 Ασημόγλαρους και 450 Καστανοκέφαλους Γλάρους.

Στη λίμνη αναπαράγονται Νερόκοτες, Φαλαρίδες και Νανοβουτηχτάρια.

[Επιπλέον στοιχεία εκτός των προγραμματισμένων επισκέψεων συλλέχθηκαν από τους εθελοντές του προγράμματος και παρουσιάζονται στην ενότητα 5.5.]

Χρήσεις Γης

Οι χρήσεις γης όπως αυτές προκύπτουν από το Corine2000 απεικονίζονται στους παρακάτω χάρτες (το υπόμνημα βρίσκεται στο Παράρτημα). Η αποτύπωση των χρήσεων γης δεν είναι ακριβής, αλλά παρατίθεται ώστε να δοθεί μια γενική εικόνα.

Απειλές

Οι απειλές τις οποίες αντιμετωπίζει η λίμνη Κουμουνδούρου σχετίζονται κυρίως με τη ρύπανσή της. Είναι αποδέκτης τόσο υγρών λυμάτων – κυρίως στραγγισμάτων από χωματερές – καθώς και πετρελαιοειδών από τις παρακείμενες βιομηχανικές και στρατιωτικές εγκαταστάσεις.

49

5.6.9. Έλος Λουτρός

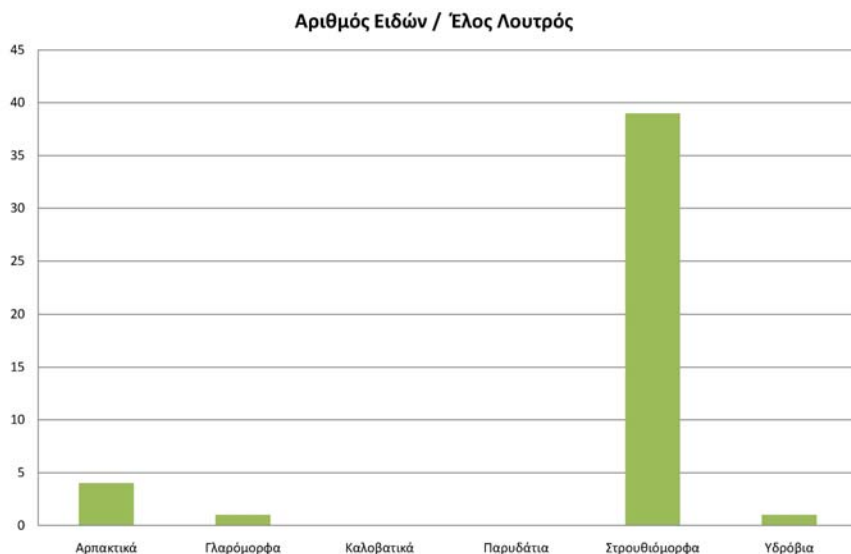
Που βρίσκεται;

Το έλος Λουτρός βρίσκεται στον Δήμο Σπάτων Λούτσας. Πρόκειται για εποχιακά κατακλυζόμενο υγρότοπο που βρίσκεται σε περιοχή με καλλιέργειες και εκτός σχεδίου δόμηση.

Είδη που καταγράφηκαν

Στο έλος Λουτρός παρατηρήθηκαν 47 είδη πουλιών, που κατανέμονται στις κατηγορίες όπως φαίνεται στο παρακάτω διάγραμμα. Ο υγρότοπος είναι εποχιακά πλημμυριζόμενος παρουσιάζοντας έντονες διαφοροποιήσεις στα είδη που φιλοξενεί μεταξύ των περιόδων που κατακλύζεται από νερό και των περιόδων που είναι ξηρός.

Σημαντικά Είδη

Στον υγρότοπο παρατηρήθηκαν 3 είδη του Παραρτήματος I της Οδηγίας για τα πουλιά. Ο υγρότοπος, σε αντίθεση με το 2011, δεν πλημμύρισε με αποτέλεσμα να παρατηρηθούν στην περιοχή κυρίως στρουθιόμορφα. Στον υγρότοπο παρατηρήθηκαν 6 είδη τσιροβάκων, ενώ ενδιαφέρουσες παρατηρήσεις είναι του Χειμωνόκιρκου και της Σταρήθρας.

Σταχτοπετρόκλης, Υγρότοπος Λουτρός © Π.Πέτρου

Χρήσεις Γης

Οι χρήσεις γης όπως αυτές προκύπτουν από το Corine2000 απεικονίζονται στους παρακάτω χάρτες (το υπόμνημα βρίσκεται στο Παράρτημα). Η αποτύπωση των χρήσεων γης δεν είναι ακριβής, αλλά παρατίθεται ώστε να δοθεί μια γενική εικόνα.

51

Απειλές

Ο υγρότοπος απειλείται έντονα από τις παρεμβάσεις για την αποστράγγισή του που έχουν μειώσει πολύ σημαντικά την κατακλυζόμενη έκταση.

5.6.10. Έλος Μπρέξιζας

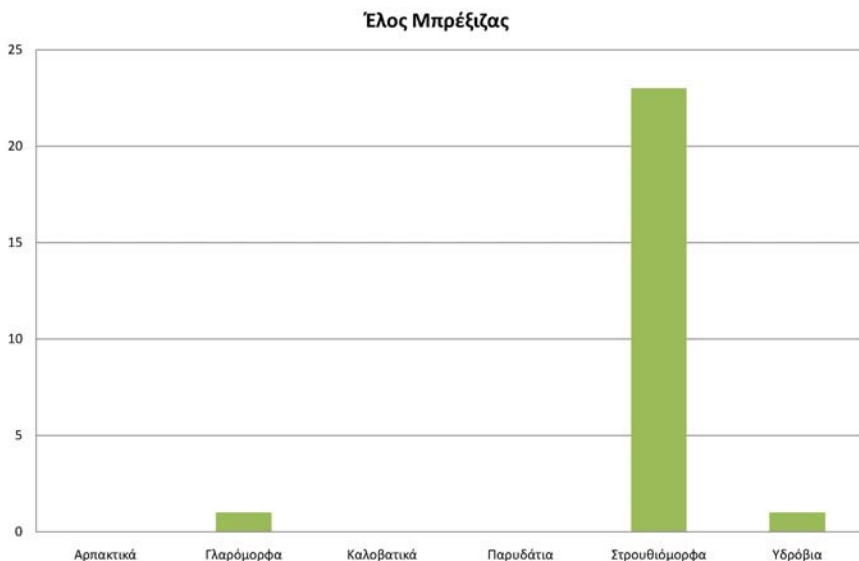
Που βρίσκεται;

Το έλος της Μπρέξιζας βρίσκεται στα βορειοανατολικά του νομού Αττικής στα σύνορα των δήμων Ν. Μάκρης και Μαραθώνα και μεγάλο μέρος του αποτελεί το δημόσιο κτήμα της πρώην Αμερικάνικης Βάσης Ν. Μάκρης. Ο υγρότοπος της Μπρέξιζας είναι ένας μικρός υγρότοπος, που τροφοδοτείται από πηγές και επικοινωνεί με τη θάλασσα μέσω δύο αποστραγγιστικών τάφρων. Τμήμα του υγρότοπου είναι αρχαιολογικός χώρος.

Είδη που καταγράφηκαν

Στο έλος Μπρέξιζας παρατηρήθηκαν 25 είδη πουλιών, στη συντριπτική πλειοψηφία τους στρουθιόμορφα.

52

Σημαντικά Είδη

Στον υγρότοπο παρατηρήθηκε ένα είδος του Παραρτήματος Ι της Οδηγίας για τα πουλιά. Η πλέον ενδιαφέρουσα παρατήρηση στον υγρότοπο της Μπρέξιζας είναι η παρατήρηση του Σταχτομυγοχάφτη κατά τη μεταναστευτική περίοδο.

[Επιπλέον στοιχεία εκτός των προγραμματισμένων επισκέψεων συλλέχθηκαν από τους εθελοντές του προγράμματος και παρουσιάζονται στην ενότητα 5.5.]

Απειλές

Ο υγρότοπος της Μπρέξιζας είναι ιδιαίτερα υποβαθμισμένος, καθώς οι παρεμβάσεις σε αυτόν είναι συνεχείς από τη δεκαετία του '30, όπου μεγάλο τμήμα του υγρότοπου αποστραγγίστηκε και δόθηκε για την κατασκευή του οικισμού Έλος. Μέσω των αποστραγγιστικών τάφρων που έχουν κατασκευαστεί το μεγαλύτερο μέρος του νερού διοχετεύεται κατευθείαν στη θάλασσα, ενώ πιο πρόσφατα κατά την προετοιμασία των Ολυμπιακών Αγώνων 2004 πραγματοποιήθηκαν έργα αντιπλημμυρικής προστασίας, υποβαθμίζοντας περαιτέρω τον υγρότοπο. Μετά την απομάκρυνση της Αμερικανικής Βάσης Ν.Μάκρης το τμήμα του υγρότοπου χρησιμοποιήθηκε για την απόθεση μπαζών και απορριμάτων, αλλά και ως Χ.Α.Δ.Α. από τον Δήμο Νέας Μάκρης ως το 2008.

6. Συμπεράσματα

53

Οι υγρότοποι της Αττικής φιλοξενούν έναν σημαντικό αριθμό πουλιών και αποτελούν καταφύγιο για τους μόνιμους κατοίκους τους, μεταναστευτικό σταθμό για τα πουλιά που μεταναστεύουν κάθε χρόνο από την Αφρική προς την Ευρώπη και αντίστροφα και περιοχή διαχείμασης για πουλιά που μετακινούνται από βορειότερες περιοχές κατά τη χειμερινή περίοδο και βέβαια τόπο αναπαραγωγής. Για τη διαχείμαση χρησιμοποιούνται κύρια οι μεγαλύτεροι σε μέγεθος υγρότοποι, με τις λιμνοθάλασσες να φιλοξενούν τον μεγαλύτερο αριθμό παρυδάτιων - καλοβατικών λόγω μορφολογίας τους και τη λίμνη Κουμουνδούρου τους μεγαλύτερους αριθμούς υδροβίων.

Η μακρόχρονη παρακολούθηση των υγρότοπων παρέχει πολύτιμες πληροφορίες για τους υγρότοπους, με πληρέστερους καταλόγους ειδών πουλιών να δημιουργούνται και να εκτιμάται καλύτερα η χρήση των υγρότοπων από τα μεταναστευτικά και διαχειμάζοντα πουλιά.

Οι προγραμματισμένες συστηματικές επισκέψεις επιτρέπουν τη στατιστική επεξεργασία και παρουσίαση των στοιχείων και σύγκρισή τους σε βάθος χρόνου, ενώ οι περιστασιακές επισκέψεις παρουσιάζουν την ακόμα μεγαλύτερη ποικιλία ειδών πουλιών, που απαντώνται στους υγρότοπους.

Σχεδόν όλοι οι υγρότοποι απειλούνται από παράνομες ενέργειες, όπως καταπατήσεις και μπαζώματα. **Θα έπρεπε να αποτελεί αυτονόητη προτεραιότητα της πολιτείας η οριοθέτηση, χαρτογράφηση και προστασία των υγρότοπων αυτών ως σημαντικό φυσικό απόθεμα σε τοπικό και περιφερειακό επίπεδο.** Η θεσμοθέτησή τους ως προστατευόμενων περιοχών από την πολιτεία θα πρέπει να είναι άμεση, καθώς οι οικολογικές τους λειτουργίες συνεχώς υποβαθμίζονται. **Άλλωστε, η οριοθέτηση και προστασία των μικρών υγροτοπων αποτελεί πια υποχρέωση της πολιτείας βάσει του νέου Νόμου για τη Βιοποικιλότητα που ψηφίστηκε το 2011.**

Πρέπει επίσης να τονιστεί εδώ η αξία και η σπουδαιότητα της «επιστήμης των πολιτών». Το θέμα της καταγραφής και της παρατήρησης φεύγει από τα στενά όρια της επιστημονικής κοινότητας και εθελοντές χωρίς απαραίτητα σπουδές βιολογίας ή παρόμοιου αντικειμένου και καθαρά από μεράκι και προσωπικό ενδιαφέρον γίνονται παρατηρητές πουλιών, υιοθετούν μια περιοχή και συμμετέχουν σε προγράμματα καταγραφών παρέχοντας πολύτιμες πρωτογενείς επιστημονικές πληροφορίες - στη συγκεκριμένη περίπτωση για τους υγρότοπους της Αττικής.

7. Ευχαριστίες

Όλα τα στοιχεία και τα συμπεράσματα που παρουσιάζονται στην παρούσα αναφορά προέκυψαν χάρη στο ενδιαφέρον και την προσπάθεια που κατέβαλαν όσοι συμμετείχαν εθελοντικά στις καταγραφές του προγράμματος αυτού.

Ευχαριστούμε θερμά όλους τους συμμετέχοντες.

54

Υγρότοπος	Παρατηρητές – Καταγραφείς
Εκβολές Κηφισού και Ιλισσού	Μιχάλης Κωτσάκης
Εκβολή Πικροδάφνης	Μιχάλης Κωτσάκης, Ελένη Καζαντζάκη
Έλος Σχινιά	Χαράλαμπος Αλιβιζάτος, Μιχάλης Κωτσάκης, Γιώργος Γεωργίου, Χρήστος Ανανιάδης, Ηλέκτρα Γουζιου, Αλεξία Γκουζιώτη
Έλος Λούτσας	Σπύρος Σκαρέας, Μιχάλης Μοσχόβης
Έλος Βραυρώνας	Λευτέρης Σταύρακας, Γιάννης Βλατσιώτης, Αλέξανδρος & Θανάσης Τσαφώνης, Χρήστος Ανανιάδης, Αλέξανδρος Butzbach
Ρέμα Ραφήνας	Σπύρος Σκαρέας, Μιχάλης Μοσχόβης
Λιμνοθάλασσα Σκάλας Ωρωπού/ Εκβολή Ασωπού	Παναγιώτης Λατσούδης
Έλος Βουρκάρι Μεγάρων/ Υγρότοπος Πάχης	Ανδρέας Νατσακάκος
Λίμνη Κουμουندούρου	Λευτέρης Σταύρακας, Γιώργος Κόκκινος
Έλος Λουτρός	Πέτρος Πέτρου, Χρήστος Βλάχος
Υγρότοπος Μπρέξιζας	Χαράλαμπος Αλιβιζάτος, Γεωργία Βλαχάκη Ευγένιος Shogolev, Sergei Shogolev

8. Βιβλιογραφία

Cramp S, Simmons KEL (eds.) (1977 onwards) The Birds of the Western Palearctic . Vols I-V. Academic Press.

Snow DW, Perrins CM (1998) The Birds of the Western Palearctic. Vols I-II. Oxford University Press, 1998.

WWF, Ελληνική Ορνιθολογική Εταιρεία (2008) Προκαταρκτική μελέτη διαχείρισης, προστασίας και ανάδειξης υγρότοπου Σκάλας Ωρωπού.

Ελληνική Ορνιθολογική Εταιρεία (2009) Η ορνιθοπανίδα στον υγρότοπο του Βουρκαρίου Μεγάρων, Ορνιθολογική Έκθεση.

Ελληνική Ορνιθολογική Εταιρεία. Αρχείο αδημοσίευτων παρατηρήσεων/ καταγραφών.

ΕΛ.ΚΕ.Θ.Ε. (2006) Μελέτη της ποιότητας νερού και ιζήματος στη λίμνη Κουμουνδούρου, Τεχνική Έκθεση.

Χαλκόκοτες, Έλος Σχινιάς © Γ.Αλεξανδρήs

Παράρτημα 1.

Είδη πουλιών του Παραρτήματος Ι της Οδηγίας για τα Πουλιά, που παρατηρήθηκαν στους υγρότοπους της Αττικής την περίοδο Νοέμβριος 2008 – Νοέμβριος 2012.

56

Είδη του Παραρτήματος Ι της Οδηγίας για τα Άγρια Πουλιά

Υγρότοπος	Λατινική Ονομασία	Ελληνική Ονομασία
Εκβολές Κηφισού / Ιλισού	<i>Alcedo atthis</i>	(Ευρωπαϊκή) Αλκούνη
	<i>Chlidonias hybrida</i>	Μουστακογλάρονο
	<i>Gavia arctica</i>	Λαμπροβούτι
	<i>Lanius collurio</i>	Αετομάχος
	<i>Larus genei</i>	Λεπτόραμφος Γλάρος
	<i>Larus melanocephalus</i>	Μαυροκέφαλος Γλάρος
	<i>Philomachus pugnax</i>	Μαχητής
	<i>Sterna hirundo</i>	Ποταμογλάρονο
	<i>Sterna sandvicensis</i>	Χειμωνογλάρονο
Εκβολές Πικροδάφνης	<i>Alcedo atthis</i>	(Ευρωπαϊκή) Αλκούνη
	<i>Ardea purpurea</i>	Πορφυροτσικνιάς
	<i>Egretta garzetta</i>	(Κοινός) Λευκοτσικνιάς
	<i>Falco peregrinus</i>	Πετρίτης
	<i>Nycticorax nycticorax</i>	(Κοινός) Νυχτοκόρακας
	<i>Sterna sandvicensis</i>	Χειμωνογλάρονο
Εκβολές Ραφήνας	<i>Alcedo atthis</i>	(Ευρωπαϊκή) Αλκούνη
	<i>Anthus campestris</i>	Ωχροκελάδα
	<i>Ardeola ralloides</i>	(Ξανθός) Κρυπτοτσικνιάς
	<i>Casmerodius albus</i>	Αργυροτσικνιάς
	<i>Charadrius alexandrinus</i>	Θαλασσοσφυριχτής
	<i>Egretta garzetta</i>	(Κοινός) Λευκοτσικνιάς
	<i>Ixobrychus minutus</i>	(Ευρωπαϊκός) Μικροτσικνιάς
	<i>Larus melanocephalus</i>	Μαυροκέφαλος Γλάρος
	<i>Phalacrocorax aristotelis</i>	(Ευρωπαϊκός) Θαλασσοκόρακ
	<i>Porzana pusilla</i>	Νανοπουλάδα
	<i>Sterna sandvicensis</i>	Χειμωνογλάρονο
	<i>Tringa glareola</i>	Λασπότρυγας
Έλος Βραυρώνας	<i>Acrocephalus melanopogon</i>	Ψαθποταμίδα
	<i>Alcedo atthis</i>	(Ευρωπαϊκή) Αλκούνη
	<i>Ardeola ralloides</i>	(Ξανθός) Κρυπτοτσικνιάς
	<i>Buteo rufinus</i>	Αετογερακίνα
	<i>Calandrella brachydactyla</i>	(Ευρωπαϊκή) Μικρογαλιάντρα
	<i>Calonectris diomedea</i>	Αρτέμης
	<i>Casmerodius albus</i>	Αργυροτσικνιάς
	<i>Circus gallicus</i>	Φιδαετός
	<i>Circus aeruginosus</i>	Καλαμόκιρκος

Υγρότοπος	Λατινική Ονομασία	Ελληνική Ονομασία
Έλος Λούτσας	<i>Circus cyaneus</i>	Χειμωνόκιρκος
	<i>Egretta garzetta</i>	(Κοινός) Λευκοτσικνιάς
	<i>Falco peregrinus</i>	Πετρίτης
	<i>Ixobrychus minutus</i>	(Ευρωπαϊκός) Μικροτσικνιάς
	<i>Lanius collurio</i>	Αετομάχος
	<i>Larus melanocephalus</i>	Μαυροκέφαλος Γλάρος
	<i>Lullula arborea</i>	Δεντροσταρήθρα
	<i>Porzana parva</i>	Μικροπουλάδα
Έλος Σχιτιά	<i>Anthus campestris</i>	Ωχροκελάδα
	<i>Ardeola ralloides</i>	(Ξανθός) Κρυπτοτσικνιάς
	<i>Aythya nyroca</i>	(Ευρωπαϊκή) Βαλτόπαπια
	<i>Charadrius alexandrinus</i>	Θαλασσοσφυριχτής
	<i>Chlidonias hybrida</i>	Μουστακογλάρονο
	<i>Circus aeruginosus</i>	Καλαμόκιρκος
	<i>Egretta garzetta</i>	(Κοινός) Λευκοτσικνιάς
	<i>Himantopus himantopus</i>	Καλαμοκανάς
	<i>Phalacrocorax aristotelis</i>	(Ευρωπαϊκός) Θαλασσοκόρακ
	<i>Philomachus pugnax</i>	Μαχητής
	<i>Sterna sandvicensis</i>	Χειμωνογλάρονο
	<i>Tringa glareola</i>	Λασπότρυγας
Έλος Σχιτιά	<i>Accipiter brevipes</i>	(Κοινό) Σαΐνι
	<i>Alcedo atthis</i>	(Ευρωπαϊκή) Αλκυόνη
	<i>Aquila clanga</i>	Στικταετός
	<i>Ardea purpurea</i>	Πορφυροτσικνιάς
	<i>Ardeola ralloides</i>	(Ξανθός) Κρυπτοτσικνιάς
	<i>Aythya nyroca</i>	(Ευρωπαϊκή) Βαλτόπαπια
	<i>Calonectris diomedea</i>	Αρτέμης
	<i>Casmerodius albus</i>	Αργυροτσικνιάς
	<i>Chlidonias hybrida</i>	Μουστακογλάρονο
	<i>Chlidonias niger</i>	Μαυρογλάρονο
	<i>Circaetus gallicus</i>	Φιδαετός
	<i>Circus aeruginosus</i>	Καλαμόκιρκος
	<i>Circus cyaneus</i>	Χειμωνόκιρκος
	<i>Egretta garzetta</i>	(Κοινός) Λευκοτσικνιάς
	<i>Falco peregrinus</i>	Πετρίτης
	<i>Himantopus himantopus</i>	Καλαμοκανάς
	<i>Ixobrychus minutus</i>	(Ευρωπαϊκός) Μικροτσικνιάς
	<i>Lanius collurio</i>	Αετομάχος
	<i>Larus melanocephalus</i>	Μαυροκέφαλος Γλάρος
	<i>Larus minutus</i>	Νανόγλαρος
	<i>Lullula arborea</i>	Δεντροσταρήθρα

Υγρότοπος	Λατινική Ονομασία	Ελληνική Ονομασία
Λίμνη Βουρκάρι Μεγάρων	<i>Pandion haliaetus</i>	Ψαραετός
	<i>Phalacrocorax pygmeus</i>	Λαγγόνα
	<i>Philomachus pugnax</i>	Μαχητής
	<i>Phoenicopterus roseus</i>	(Ευρωπαϊκό) Φοινικόπτερο
	<i>Plegadis falcinellus</i>	(Ευρασιατική) Χαλκόκοτα
	<i>Puffinus yelkouan</i>	Μύχος (της Μεσογείου)
	<i>Sterna hirundo</i>	Ποταμογλάρονο
	<i>Sterna nilotica</i>	Γελογλάρονο
	<i>Tringa glareola</i>	Λασπότρυγγας
	Λίμνη Κουμουδούρου	<i>Alcedo atthis</i>
<i>Ardea purpurea</i>		Πορφυροτσικνιάς
<i>Ardeola ralloides</i>		(Ξανθός) Κρυπτοτσικνιάς
<i>Calandrella brachydactyla</i>		(Ευρωπαϊκή) Μικρογαλιάντρα
<i>Casmerodius albus</i>		Αργυροτσικνιάς
<i>Charadrius alexandrinus</i>		Θαλασσοσφυριχτής
<i>Circus aeruginosus</i>		Καλαμόκιρκος
<i>Egretta garzetta</i>		(Κοινός) Λευκοτσικνιάς
<i>Falco peregrinus</i>		Πετρίτης
<i>Glareola pratincola</i>		(Κοινό) Νεροχελίδοно
<i>Himantopus himantopus</i>		Καλαμοκανάς
<i>Ixobrychus minutus</i>		(Ευρωπαϊκός) Μικροτσικνιάς
<i>Lanius collurio</i>		Αετομάχος
<i>Larus genei</i>		Λεπτόραμφος Γλάρος
<i>Larus melanocephalus</i>		Μαυροκέφαλος Γλάρος
<i>Larus minutus</i>		Νανόγλαρος
<i>Philomachus pugnax</i>		Μαχητής
<i>Phoenicopterus roseus</i>		(Ευρωπαϊκό) Φοινικόπτερο
<i>Plegadis falcinellus</i>		(Ευρασιατική) Χαλκόκοτα
<i>Sterna nilotica</i>		Γελογλάρονο
<i>Sterna sandvicensis</i>	Χειμωνογλάρονο	
<i>Tringa glareola</i>	Λασπότρυγγας	
<i>Vanellus spinosus</i>	Αγκαθοκαλημάννα	
Λιμνοθάλασσα Σκάλας/Ωρωπού	<i>Alcedo atthis</i>	(Ευρωπαϊκή) Αλκούνη
	<i>Ardeola ralloides</i>	(Ξανθός) Κρυπτοτσικνιάς
	<i>Aythya nyroca</i>	(Ευρωπαϊκή) Βαλτόπαπια
	<i>Buteo rufinus</i>	Αετογερακίνα
	<i>Circus aeruginosus</i>	Καλαμόκιρκος
	<i>Egretta garzetta</i>	(Κοινός) Λευκοτσικνιάς
	<i>Ixobrychus minutus</i>	(Ευρωπαϊκός) Μικροτσικνιάς
<i>Larus melanocephalus</i>	Μαυροκέφαλος Γλάρος	

Υγρότοπος	Λατινική Ονομασία	Ελληνική Ονομασία
	<i>Acrocephalus melanopogon</i>	Ψαθοποταμίδα
	<i>Alcedo atthis</i>	(Ευρωπαϊκή) Αλκούνη
	<i>Ardea purpurea</i>	Πορφυροτσικνιάς
	<i>Ardeola ralloides</i>	(Ξανθός) Κρυπτοτσικνιάς
	<i>Calandrella brachydactyla</i>	(Ευρωπαϊκή) Μικρογαλιάντρα
	<i>Casmerodius albus</i>	Αργυροτσικνιάς
	<i>Charadrius alexandrinus</i>	Θαλασσοσφυριχτής
	<i>Chlidonias hybrida</i>	Μουστακογλάρονο
	<i>Circus cyaneus</i>	Χειμωνόκιρκος
	<i>Egretta garzetta</i>	(Κοινός) Λευκοτσικνιάς
	<i>Falco peregrinus</i>	Πετρίτης
	<i>Falco vespertinus</i>	(Ευρωπαϊκό) Μαυροκιρκίνεζο
	<i>Glareola pratincola</i>	(Κοινό) Νεροχελίδονο
	<i>Grus grus</i>	(Ευρωπαϊκός) Γερανός
	<i>Himantopus himantopus</i>	Καλαμοκανάς
	<i>Ixobrychus minutus</i>	(Ευρωπαϊκός) Μικροτσικνιάς
	<i>Larus genei</i>	Λεπτόραμφος Γλάρος
	<i>Larus melanocephalus</i>	Μαυροκέφαλος Γλάρος
	<i>Larus minutus</i>	Νανόγλαρος
	<i>Limosa lapponica</i>	Θαλασσολιμόζα
	<i>Lullula arborea</i>	Δεντροσταρήθρα
	<i>Pandion haliaetus</i>	Ψαραετός
	<i>Phalacrocorax aristotelis</i>	(Ευρωπαϊκός) Θαλασσοκόρακ
	<i>Philomachus pugnax</i>	Μαχητής
	<i>Phoenicopterus roseus</i>	(Ευρωπαϊκό) Φοινικόπτερο
	<i>Plegadis falcinellus</i>	(Ευρασιατική) Χαλκόκοτα
	<i>Pluvialis apricaria</i>	Ευρωπαϊκό Βροχοπούλι
	<i>Puffinus yelkouan</i>	Μύχος (της Μεσογείου)
	<i>Recurvirostra avosetta</i>	(Ευρωπαϊκή) Αβοκέτα
	<i>Sterna albifrons</i>	(Ευρωπαϊκό) Νανογλάρονο
	<i>Sterna hirundo</i>	Ποταμογλάρονο
	<i>Sterna sandvicensis</i>	Χειμωνογλάρονο
	<i>Tringa glareola</i>	Λασπότρυγγας
Λιμνοθάλασσα Ψάθας		
	<i>Alcedo atthis</i>	(Ευρωπαϊκή) Αλκούνη
Λουτρό		
	<i>Anthus campestris</i>	Ωχροκελάδα
	<i>Ardeola ralloides</i>	(Ξανθός) Κρυπτοτσικνιάς
	<i>Aythya nyroca</i>	(Ευρωπαϊκή) Βαλτόπαπια
	<i>Chlidonias hybrida</i>	Μουστακογλάρονο
	<i>Circus aeruginosus</i>	Καλαμόκιρκος
	<i>Circus cyaneus</i>	Χειμωνόκιρκος
	<i>Egretta garzetta</i>	(Κοινός) Λευκοτσικνιάς

Υγρότοπος	Λατινική Ονομασία	Ελληνική Ονομασία
	<i>Falco peregrinus</i>	Πετρίτης
	<i>Falco vespertinus</i>	(Ευρωπαϊκό) Μαυροκιρκίνεζο
	<i>Ficedula semitorquata</i>	Δρυομυγοχάφτης
	<i>Himantopus himantopus</i>	Καλαμοκανάς
	<i>Ixobrychus minutus</i>	(Ευρωπαϊκός) Μικροτσικνιάς
	<i>Lanius collurio</i>	Αετομάχος
	<i>Lanius minor</i>	Σταχτοκεφαλάς
	<i>Nycticorax nycticorax</i>	(Κοινός) Νυχτοκόρακας
	<i>Plegadis falcinellus</i>	(Ευρασιατική) Χαλκόκοτα
	<i>Pluvialis apricaria</i>	Ευρωπαϊκό Βροχοπούλι
	<i>Sterna nilotica</i>	Γελογλάρονο
	<i>Sylvia nisoria</i>	Γερακοτσιροβάκος
	<i>Tringa glareola</i>	Λασπότρυγγας
	<i>Vanellus spinosus</i>	Αγκαθοκαλημάνια
Μπρέξιζα	<i>Alcedo atthis</i>	(Ευρωπαϊκή) Αλκούνη

Παράρτημα 2.

Είδη πουλιών του Κόκκινου βιβλίου των Απειλούμενων Ζώων της Ελλάδας (2009), που παρατηρήθηκαν στους υγρότοπους της Αττικής την περίοδο Νοέμβριος 2008 – Νοέμβριος 2012.

62

Είδη του Κόκκινου Βιβλίου (2009)

Υγρότοπος	RedBook	Λατινική Ονομασία	Ελληνική Ονομασία
Εκβολές Κηφισού / Ιλισού	VU	<i>Sterna sandvicensis</i>	Χειμωνογλάρονο
	EN	<i>Chlidonias hybrida</i>	Μουστακογλάρονο
	EN	<i>Larus melanocephalus</i>	Μαυροκέφαλος Γλάρος
	VU	<i>Larus genei</i>	Λεπτόραμφος Γλάρος
	NT	<i>Alauda arvensis</i>	(Κοινή) Σταρήθρα
Εκβολές Πικροδάφνης	NT	<i>Nycticorax nycticorax</i>	(Κοινός) Νυχτοκόρακας
	EN	<i>Ardea purpurea</i>	Πορφυροτσικινιάς
	VU	<i>Sterna sandvicensis</i>	Χειμωνογλάρονο
Εκβολές Ραφήνας	NT	<i>Phalacrocorax aristotelis</i>	(Ευρωπαϊκός) Θαλασσοκόρακας
	VU	<i>Sterna sandvicensis</i>	Χειμωνογλάρονο
	EN	<i>Larus melanocephalus</i>	Μαυροκέφαλος Γλάρος
	VU	<i>Ardeola ralloides</i>	(Ξανθός) Κρυπτοτσικινιάς
	VU	<i>Casmerodius albus</i>	Αργυροτσικινιάς
Έλος Βραυρώνας	EN	<i>Larus melanocephalus</i>	Μαυροκέφαλος Γλάρος
	NT	<i>Alauda arvensis</i>	(Κοινή) Σταρήθρα
	NT	<i>Circus gallicus</i>	Φιδαετός
	VU	<i>Buteo rufinus</i>	Αετογερακίνα
	VU	<i>Circus aeruginosus</i>	Καλαμόκιρκος
	VU	<i>Casmerodius albus</i>	Αργυροτσικινιάς
	VU	<i>Acrocephalus melanopogon</i>	Ψαθοποταμίδα
	VU	<i>Ardeola ralloides</i>	(Ξανθός) Κρυπτοτσικινιάς
Έλος Λούτσας	VU	<i>Sterna sandvicensis</i>	Χειμωνογλάρονο
	EN	<i>Chlidonias hybrida</i>	Μουστακογλάρονο
	VU	<i>Circus aeruginosus</i>	Καλαμόκιρκος
	VU	<i>Ardeola ralloides</i>	(Ξανθός) Κρυπτοτσικινιάς
	VU	<i>Aythya nyroca</i>	(Ευρωπαϊκή) Βαλτόπαπια
	NT	<i>Phalacrocorax aristotelis</i>	(Ευρωπαϊκός) Θαλασσοκόρακας
Έλος Σχινιά	VU	<i>Vanellus vanellus</i>	(Ευρωπαϊκή) Καλημάνα
	EN	<i>Chlidonias hybrida</i>	Μουστακογλάρονο
	EN	<i>Larus melanocephalus</i>	Μαυροκέφαλος Γλάρος
	EN	<i>Chlidonias niger</i>	Μαυρογλάρονο
	VU	<i>Anas strepera</i>	Καπακλής
	VU	<i>Circus aeruginosus</i>	Καλαμόκιρκος
	VU	<i>Casmerodius albus</i>	Αργυροτσικινιάς
	CR	<i>Plegadis falcinellus</i>	(Ευρασιατική) Χαλκόκοτα
	VU	<i>Anas querquedula</i>	(Ευρωπαϊκή) Σαρσέλα
	VU	<i>Aythya nyroca</i>	(Ευρωπαϊκή) Βαλτόπαπια
	VU	<i>Sterna nilotica</i>	Γελογλάρονο
	NT	<i>Puffinus yelkouan</i>	Μύχος (της Μεσογείου)
	NT	<i>Alauda arvensis</i>	(Κοινή) Σταρήθρα

Υγρότοπος	RedBook	Λατινική Ονομασία	Ελληνική Ονομασία
	EN	<i>Aquila clanga</i>	Στικταετός
	NT	<i>Circaetus gallicus</i>	Φιδαιετός
	EN	<i>Ardea purpurea</i>	Πορφυροτσικνιάς
	VU	<i>Ardeola ralloides</i>	(Ξανθός) Κρυπτοτσικνιάς
Λίμνη Βουρκάρι Μεγάρων	VU	<i>Circus aeruginosus</i>	Καλαμόκιρκος
	VU	<i>Sterna sandvicensis</i>	Χειμωνογλάρονο
	EN	<i>Ardea purpurea</i>	Πορφυροτσικνιάς
	VU	<i>Tadorna tadorna</i>	Βαρβάρα
	VU	<i>Larus genei</i>	Λεπτόραμφος Γλάρος
	CR	<i>Plegadis falcinellus</i>	(Ευρασιατική) Χαλκόκοτα
	VU	<i>Sterna nilotica</i>	Γελογλάρονο
	VU	<i>Vanellus vanellus</i>	(Ευρωπαϊκή) Καλημάνα
	NT	<i>Alauda arvensis</i>	(Κοινή) Σταρήθρα
	VU	<i>Glareola pratincola</i>	(Κοινό) Νεροχελίδονο
	VU	<i>Ardeola ralloides</i>	(Ξανθός) Κρυπτοτσικνιάς
	VU	<i>Vanellus spinosus</i>	Αγκαθοκαλημάνα
	VU	<i>Casmerodius albus</i>	Αργυροτσικνιάς
	EN	<i>Larus melanocephalus</i>	Μαυροκέφαλος Γλάρος
Λίμνη Κουμουνδούρου	VU	<i>Aythya nyroca</i>	(Ευρωπαϊκή) Βαλτόπατια
	VU	<i>Ardeola ralloides</i>	(Ξανθός) Κρυπτοτσικνιάς
	VU	<i>Buteo rufinus</i>	Αετογερακίνα
	VU	<i>Circus aeruginosus</i>	Καλαμόκιρκος
	EN	<i>Larus melanocephalus</i>	Μαυροκέφαλος Γλάρος
	VU	<i>Anas strepera</i>	Καπακλής
Λιμνοθάλασσα Σκάλας/Ωρωπού	VU	<i>Casmerodius albus</i>	Αργυροτσικνιάς
	NT	<i>Phalacrocorax aristotelis</i>	(Ευρωπαϊκός) Θαλασσοκόρακας
	CR	<i>Plegadis falcinellus</i>	(Ευρασιατική) Χαλκόκοτα
	VU	<i>Recurvirostra avosetta</i>	(Ευρωπαϊκή) Αβοκέτα
	VU	<i>Anas querquedula</i>	(Ευρωπαϊκή) Σαρτέλα
	NT	<i>Sterna albifrons</i>	(Ευρωπαϊκό) Νανογλάρονο
	NT	<i>Alauda arvensis</i>	(Κοινή) Σταρήθρα
	VU	<i>Acrocephalus melanopogon</i>	Ψαθοποταμίδα
	VU	<i>Ardeola ralloides</i>	(Ξανθός) Κρυπτοτσικνιάς
	VU	<i>Tadorna tadorna</i>	Βαρβάρα
	VU	<i>Larus genei</i>	Λεπτόραμφος Γλάρος
	EN	<i>Larus melanocephalus</i>	Μαυροκέφαλος Γλάρος
	EN	<i>Chlidonias hybrida</i>	Μουστακογλάρονο
	NT	<i>Puffinus yelkouan</i>	Μύχος (της Μεσογείου)
	EN	<i>Ardea purpurea</i>	Πορφυροτσικνιάς
	VU	<i>Sterna sandvicensis</i>	Χειμωνογλάρονο
	VU	<i>Glareola pratincola</i>	(Κοινό) Νεροχελίδονο
Λουτρό	VU	<i>Sterna nilotica</i>	Γελογλάρονο
	CR	<i>Plegadis falcinellus</i>	(Ευρασιατική) Χαλκόκοτα
	VU	<i>Aythya nyroca</i>	(Ευρωπαϊκή) Βαλτόπατια

Υγρότοπος	RedBook	Λατινική Ονομασία	Ελληνική Ονομασία
	VU	<i>Vanellus vanellus</i>	(Ευρωπαϊκή) Καλημάνα
	VU	<i>Anas querquedula</i>	(Ευρωπαϊκή) Σαρσέλα
	NT	<i>Alauda arvensis</i>	(Κοινή) Σταρήθρα
	NT	<i>Nycticorax nycticorax</i>	(Κοινός) Νυχτοκόρακας
	VU	<i>Vanellus spinosus</i>	Αγκαθοκαλημάνα
	NT	<i>Sylvia nisoria</i>	Γερακοτσιροβάκος
	VU	<i>Circus aeruginosus</i>	Καλαμόκιρκος
	EN	<i>Chlidonias hybrida</i>	Μουστακογλάρονο
	NT	<i>Lanius minor</i>	Σταχτοκεφαλάς
	VU	<i>Ardeola ralloides</i>	(Ξανθός) Κρυπτοτσικνιάς

Παράρτημα 3.

Καλύψεις γης Corine 2000

Κατηγορίες χρήσεων γής - Corine

1. Τεχνητές επιφάνειες

1.1 Αστική οικοδόμηση

- 111 Συνεχής αστική οικοδόμηση
- 112 Διακεκομμένη αστική οικοδόμηση

1.2 Βιομηχανικές, εμπορικές ζώνες και δίκτυα επικοινωνίας

- 121 Βιομηχανικές ή εμπορικές ζώνες
- 122 Οδικά και σιδηροδρομικά δίκτυα και γεινιάζουσα γη
- 123 Ζώνες λιμένων
- 124 Αεροδρόμια

1.3 Ορυχεία, Χ.Υ.Τ.Α. και χώροι οικοδόμησης

- 131 Χώροι εξορύξεως ορυκτών
- 132 Χώροι απόρριψης απορριμάτων
- 133 Χώροι οικοδόμησης

1.4 Τεχνητές, μη γεωργικές ζώνες πράσινου

- 141 Περιοχές αστικού πράσινου
- 142 Εγκαταστάσεις αθλητισμού και αναψυχής

2. Γεωργικές περιοχές

2.1 Αρόσιμη γη

- 211 Μη αρδεύσιμη - αρόσιμη γη
- 212 Μόνιμα αρδεύσιμη γη
- 213 Ορυζώνες

2.2 Μόνιμες καλλιέργειες

- 221 Αμπελώνες
- 222 Οπωροφόρα δέντρα και φυτείες με σαρκώδεις καρπούς
- 223 Ελαιώνες

2.3 Λιβάδια

- 231 Λιβάδια

2.4 Ετερογενείς γεωργικές περιοχές

- 241 Ετήσιες καλλιέργειες που συνδέονται με μόνιμες καλλιέργειες
- 242 Σύνθετα συστήματα καλλιέργειας
- 243 Γη που καλύπτεται κυρίως από γεωργία με σημαντικές εκτάσεις φυσικής βλάστησης
- 244 Γεωργο-δασικές περιοχές

3. Δάση και ημι-φυσικές περιχές

3.1 Δάση

- 311 Δάσος πλατυφύλλων
- 312 Δάσος κωνοφόρων
- 313 Μικτό δάσος

3.2 Συνδυασμοί θαμνώδους και/ή ποώδους βλάστησης

- 321 Φυσιικοί βοσκότοποι
- 322 Θάμνοι και χερσότοποι
- 323 Σκληροφυλλική βλάστηση
- 324 Μεταβατικές δασώδεις - θαμνώδεις εκτάσεις

3.3 Ανοιχτοί χώροι με λίγη ή καθόλου βλάστηση

- 331 Παραλίες, αμμόλοφοι, αμμουδιές
- 332 Απογυμνωμένοι βράχοι
- 333 Εκτάσεις με αραιή βλάστηση
- 334 Αποτεφρωμένες εκτάσεις

4. Υγρές ζώνες

4.1 Εσωτερικές υγρές ζώνες

- 411 Βάλτοι στη ενδοχώρα

4.2 Παραθαλάσσιες υγρές ζώνες

- 421 Παραθαλάσσιοι βάλτοι
- 422 Αλυκές

5. Υδάτινες επιφάνειες

5.1 Χερσαία ύδατα

- 511 Ροές Υδάτων
- 512 Συλλογές υδάτων

5.2 Θαλάσσια ύδατα

- 521 Παράκτιες λιμνοθάλασσες
- 522 Εκβολές ποταμών
- 523 Θάλασσα και ωκεανός

Αίτηση Συμμετοχής στο Πρόγραμμα Παρακολούθησης της Ορνιθοπανίδας των Υγροτόπων της Αττικής

Επιθυμώ να συμμετάσχω στο Πρόγραμμα Παρακολούθησης της Ορνιθοπανίδας των Υγροτόπων της Αττικής

Όνομα:	Επώνυμο:
Διεύθυνση:	Τηλέφωνο:
Κινητό:	Διεύθυνση email:
Επάγγελμα:	
Έχετε εργαστεί στο παρελθόν σε προγράμματα εθελοντικής εργασίας; Αν ναι σε ποια;	
Ποιόν υγρότοπο σας ενδιαφέρει να παρακολουθήσετε;	
Έχετε εμπειρία στην αναγνώριση πουλιών;	
Τι σχέση έχετε με τον υγρότοπο που έχετε επιλέξει; (Κάτοικος περιοχής, συχνός επισκέπτης, άλλο)	
Είστε μέλος ή συμμετέχετε σε συλλόγους, ομάδες πολιτών που δραστηριοποιούνται στον εν λόγω υγρότοπο; Αν ναι σε ποιόν/α;	
Έχετε:	Κιάλια ☐ Τηλεσκόπιο ☐

Ελληνική Ορνιθολογική Εταιρεία

Θεμιστοκλέους 80, 10681, Αθήνα, Τηλ/Fax: 210 8228704, 210 8227937, e-mail: info@ornithologiki.gr
Κομνηνών 23, 54624, Θεσσαλονίκη, Τηλ/Fax. 2310 244245, e-mail: thess@ornithologiki.gr
www.ornithologiki.gr

